

POLITYKA SENIORALNA
W GMINIE
KĘDZIERZYN-KOŹLE
NA LATA 2019-2023

Spis treści

Wprowadzenie	2
1. Demografia	6
1.1. Sytuacja demograficzna	6
1.2. Prognoza demograficzna	13
2. Diagnoza sytuacji seniorów w Gminie Kędzierzyn-Koźle	19
2.1. Problemy społeczne seniorów	19
2.2. Działalność instytucji pomocy społecznej w sferze wsparcia seniorów.....	23
2.2. Działalność innych jednostek organizacyjnych Gminy Kędzierzyn-Koźle na rzecz seniorów	37
2.3. Imprezy okolicznościowe realizowane w ramach polityki senioralnej	39
2.4. Wydawnictwa dla seniorów	41
2.5. Karty zniżkowe dla seniorów	43
2.6. Miejska Rada Seniorów w Kędzierzynie-Koźlu	45
2.7. Organizacje pozarządowe działające na rzecz seniorów	47
2.8. Aktywność społeczna, kulturalna, edukacyjna i sportowo-rekreacyjna seniorów	51
2.9. Sytuacja seniorów – analiza SWOT	53
3. Działania w zakresie polityki senioralnej na lata 2019-2023	57
3.1. Misja miejskiej polityki senioralnej	57
3.2. Cele i zadania w zakresie polityki senioralnej	58
3.3. Zgodność celów w zakresie polityki senioralnej Gminy Kędzierzyn-Koźle z celami unijnych i polskich dokumentów strategicznych	67
3.4. Realizacja działań. Monitoring i ewaluacja	72
Zakończenie	75

Wprowadzenie

Dokument *Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2019-2023* jest strategią działań w zakresie polityki dotyczącej osób starszych oraz dla osób starszych przewidzianą do realizacji na lata 2019-2023. W sposób całościowy odnosi się do sytuacji seniorów oraz wyzwania, jakim jest nieuchronne starzenie się populacji Gminy. Stanowi wyraz troski o osoby starsze i zapewnienie należnego im miejsca w społeczeństwie.

Zgodnie z *Założeniami Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014–2020* „polityka senioralna jest to ogół celowych działań organów administracji publicznej wszystkich szczebli oraz innych organizacji i instytucji, które realizują zadania i inicjatywy kształtujące warunki godnego i zdrowego starzenia się”¹. Strategia Gminy Kędzierzyn-Koźle projektuje działania jednostek Gminy, w tym kluczowego w tej sferze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, a także organizacji pozarządowych, w obszarach kluczowych z perspektywy polityki senioralnej.

Polityka senioralna jest rodzajem polityki horyzontalnej, ma bowiem ponadsektorowy charakter i powinna wpływać na poszczególne sektorowe polityki społeczne i gospodarcze. Powinna być więc spójna z polityką realizowaną przez Gminę Kędzierzyn-Koźle, a także administrację publiczną innych szczebli, w zakresie: zabezpieczenia społecznego, w tym szczególnie pomocy społecznej, rynku pracy, zdrowia, edukacji (uczenia się przez całe życie), infrastruktury, mieszkalnictwa i innych. Uwzględnienie potrzeb i preferencji seniorów ma się więc stać celem strategicznym i priorytetem rozwojowym realizowanych przez Gminę działań. Pozwoli to zmierzyć się z wyzwaniem jakim jest starzenie się społeczności Kędzierzyna-Koźła i zapewni wysoką jakość życia wszystkim mieszkańcom.

Ze względu na szeroki zakres polityki senioralnej, a co za tym idzie problemów seniorów i wyzwań w tym zakresie, kluczowym obszarem analizy uczyniono obszar społeczny i skoncentrowano się na zadaniach, które w tym zakresie powinna wdrażać gmina. Głównym realizatorem *Strategii* uczyniono tym samym Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu, ze względu na jego znaczenie w sferze społecznego wsparcia osób starszych.

¹ *Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014–2020*, Załącznik do uchwały nr 238 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2013 r. (MP z 2014 r. poz. 118), s. 4.

Polityka senioralna dotyczy osób starszych oraz działań dla projektowanych dla nich. Na potrzeby niniejszego dokumentu przyjmuje się, że osoba starsza (senior) to osoba, która ukończyła 60. rok życia. Taka definicja jest zgodna z przyjętą przez Pierwsze Światowe Zgromadzenie na temat Starzenia się Społeczeństw ONZ w 1982 r. oraz *Założeniami Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014–2020*². Nie ma przy tym znaczenia aktywność zawodowa seniora lub jej brak. Takie założenie wynika z konieczności opracowania działań skierowanych do osób nie tylko nieaktywnych zawodowo, potrzebujących opieki i wsparcia, ale również takich, które będą wspierać wydłużenie aktywności zawodowej i przygotowywać do aktywnego starzenia się. Podkreślić jednocześnie należy, że w literaturze naukowej, regulacjach ustawowych czy zaleceniach dotyczącej realizacji zadań praktycznych z zakresu polityki społecznej nie odnajdziemy jednego kryterium wiekowego wyznaczającego okres starości. Najczęściej, mówiąc o seniorach wskazujemy na wiek 60 lat, ale pojawiają się również granice 55 lat lub wieku poprodukcyjnego, a więc 60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn, pokrywający się dodatkowo z aktualnym wiekiem emerytalnym. W niniejszym dokumencie wykorzystywane są dane statystyczne i informacje odwołujące się do różnych progów starości, co każdorazowo zostało zasygnalizowane.

Opracowując *Strategię* przyjęto model partnerski, zakładający szeroki udział władz Gminy, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz lokalnej społeczności w pracach nad dokumentem, przy założeniu kluczowej roli Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz merytorycznym wsparciu podmiotu zewnętrznego – Dolnośląskiego Centrum Rozwoju Lokalnego. Dokument opracowany został w roku 2018. W czasie prac nad nim wykorzystano szerokie spektrum dostępnych danych źródłowych, materiałów, raportów i dokumentów. Etapy prac obejmowały:

- Ustalenie zakresu analizy;
- Zebranie danych, informacji i materiałów;
- Opracowanie diagnozy w oparciu o dostępne źródła, po konsultacjach z MOPS i uczestnikami warsztatów diagnostycznych;

² *Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014–2020*, Załącznik do uchwały nr 238 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2013 r. (MP z 2014 r. poz. 118), s. 4.

- Opracowanie części prognostycznej *Strategii* w oparciu o wyniki warsztatu planowania partycypacyjnego i konsultacje z MOPS;
- Przygotowanie kompletnego dokumentu.

W ramach prac nad dokumentem zrealizowano cykl warsztatów, kładąc szczególny nacisk na włączenie przedstawicieli seniorów w opracowanie *Strategii*. Były to następujące spotkania:

- Dwa warsztaty diagnostyczne mających na celu diagnozę problemów seniorów i kierunków realizowanej polityki senioralnej;
- Warsztat planowania partycypacyjnego mający na celu wypracowanie celów i zadań w zakresie polityki senioralnej;
- Warsztat konsultacyjny poświęconego dyskusji nad zaproponowanym dokumentem.

Dokument przyjmuje pięcioletni horyzont czasowy i został zaplanowany do realizacji na lata 2019-2023. *Strategia* składa się z dwóch zasadniczych części: diagnostycznej oraz prognostycznej. Wnikliwa diagnoza stanowi podstawę dobrze zaplanowanych działań. Stąd w części diagnostycznej po pierwsze, położono nacisk na analizę demograficzną, wskazującą na aktualną sytuację demograficzną oraz przyszłe wyzwania związane ze starzeniem się populacji Gminy. Po drugie, przeprowadzono diagnozę sytuacji seniorów w Gminie, kładąc nacisk na problemy społeczne seniorów, różnorodną aktywność osób starszych oraz działalność instytucji publicznych, w tym szczególnie MOPS, oraz organizacji pozarządowych na rzecz seniorów. Wykorzystano przede wszystkim dane statystyki publicznej pozyskane z Głównego Urzędu Statystycznego oraz dane od jednostek Gminy, organizacji pozarządowych, innych instytucji publicznych, a także różnorodne dostępne informacje, materiały i opracowania. Diagnozę zakończono analizą SWOT obrazującą sytuację seniorów w Gminie Kędzierzyn-Koźle. W części prognostycznej określono misję polityki senioralnej Gminy, cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki planowanych działań (zadania). Wskazano także na sposób realizacji *Strategii* oraz na zgodność celów i zadań z celami unijnych i polskich dokumentów strategicznych.

Oddając w ręce mieszkańców dokument *Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2019-2023* 2 mamy nadzieję, że jego realizacja przyczyni się do realizacji postulatów

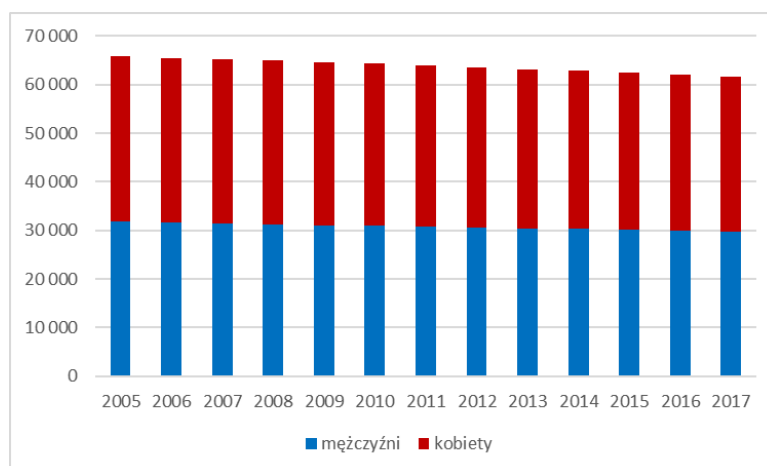
godnego, aktywnego i zdrowego starzenia się, a także międzypokoleniowej integracji, co poskutkuje ogólną poprawą jakości życia w Kędzierzynie-Koźlu.

1. Demografia

1.1. Sytuacja demograficzna

Projektując politykę senioralną uwagę zwrócić należy na liczebność grupy, która ma być nią objęta, szczególnie w kontekście wykazywanych w dokumentach krajowych i regionalnych procesów starzenia się społeczeństwa, a więc nie tylko zwiększania się liczby osób starszych, ale również i ich udziału w społeczeństwie. Analiza demograficzna dla Gminy Kędzierzyn-Koźle pozwoli na zbadanie sytuacji w tym zakresie na poziomie lokalnym.

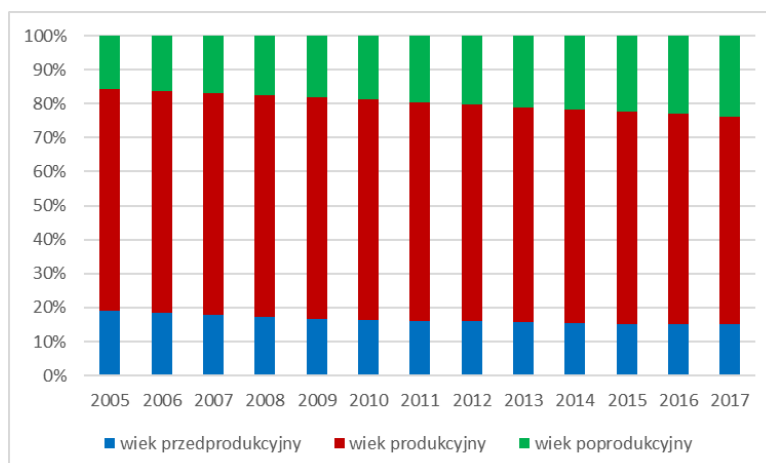
Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że w 2017 roku Kędzierzyn-Koźle liczył 61 661 mieszkańców (wg miejsca zamieszkania), dane Gminy wskazują na 57 360 zameldowanych na pobyt stały. W ostatnich dziesięciu latach zaobserwować można spadek liczby ludności. Pomiędzy rokiem 2005 a 2017 ubyło nieco ponad 4 tys. osób, czyli około 6% mieszkańców (ryc. 1.). Udział kobiet w ogólnej liczbie ludności jest stały i wynosi 52%.

Ryc. 1. Ludność wg płci w Gminie Kędzierzyn-Koźle w latach 2005-2017
(wg miejsca zamieszkania, stan na 31.XII)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

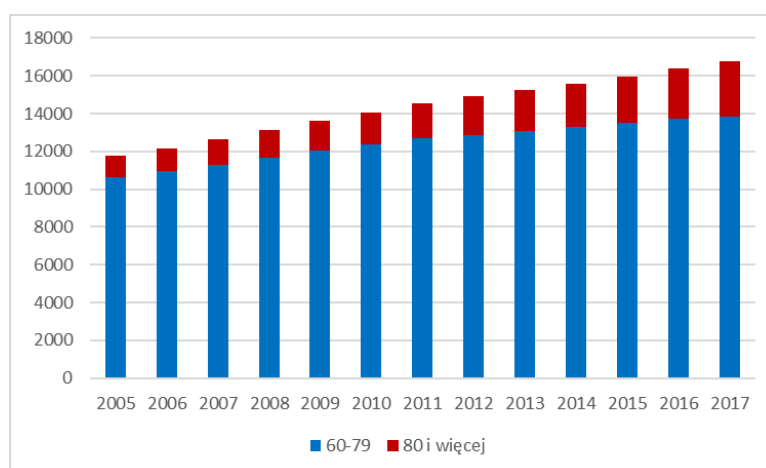
Analiza udziału ludności według ekonomicznych grup wieku wyraźnie wskazuje na starzenie się społeczności Kędzierzyna-Koźła. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym, a więc kategorii wiekowej 0-17 lat, spadł z 19% w 2005 roku do 15% w roku 2017. Również o 4 punkty procentowe spadł udział ludności w wieku produkcyjnym (18-60/65 lat) – z 65 do 61%. Zdecydowany wzrost odnotowano natomiast w kategorii wieku poprodukcyjnego (60/65+) – z 16% w 2005 do aż 24% w roku 2017 (ryc. 2.).

Ryc. 2. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności Gminy Kędzierzyn-Koźle w latach 2005-2017

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

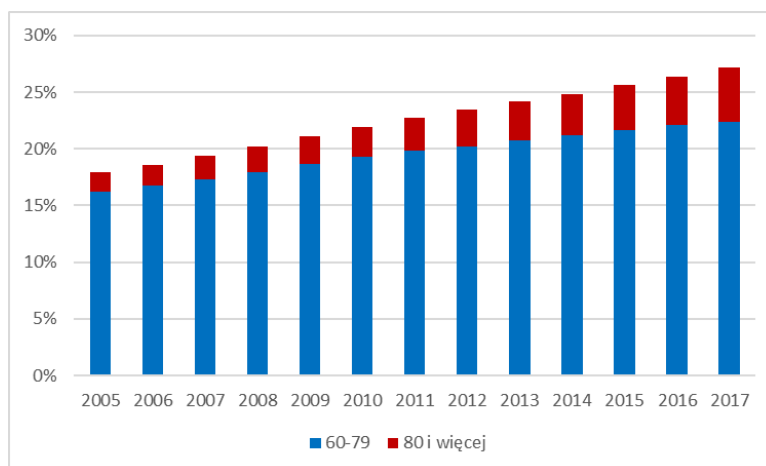
O ile więc ogólna liczba ludności Gminy spada to rośnie liczba osób w wieku 60+. Dane GUS wskazują, że w 2005 roku na terenie Gminy zamieszkiwało 11 801 w wieku 60+, zaś w 2017 już 16 762. Duży liczebny wzrost dotyczy też kategorii najstarszych seniorów, powyżej 80. roku życia. W 2005 roku GUS odnotował 1 157 osób w wieku 80+, zaś w roku 2017 już 2 946 (ryc. 3.). Wzrost liczby osób starszych wiąże się z wchodzeniem w wiek senioralny dużych liczebnie roczników wyżu z lat 50. i 60. XX wieku, ale również z wydłużaniem średniej trwania życia, co szczególnie widać w związku ze wzrostem liczebnym kategorii osób 80+.

Ryc. 3. Ludność w wieku 60+ w Gminie Kędzierzyn-Koźle (wg miejsca zamieszkania, stan na 31.XII)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

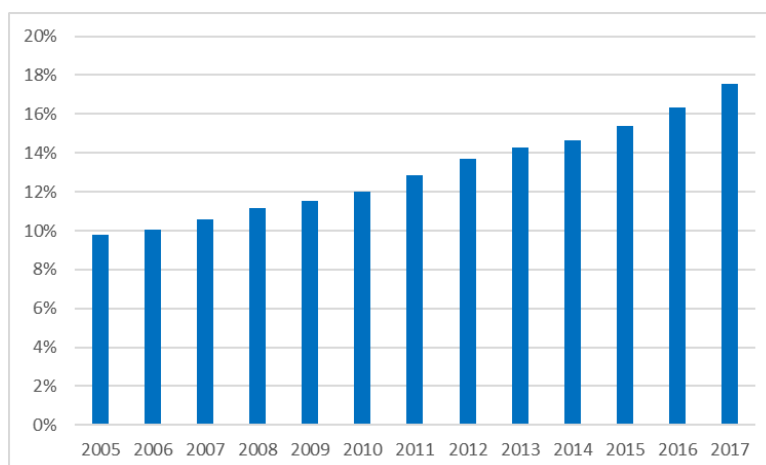
Tendencję tę potwierdza rosnący znacznie udział ludności w wieku 60+ w ogólnej liczbie ludności. W 2017 roku udział ten sięgnął już 27%, podczas gdy w 2005 roku wynosił 18% (ryc. 4.). Co czwarty mieszkaniec Kędzierzyna-Koźła ma więc już 60 lat, a co dwudziesty jest osiemdziesięciolatkiem.

Ryc. 4. Udział ludności 60+ w ogólnej liczbie ludności w Gminie Kędzierzyn-Koźle (wg miejsca zamieszkania, stan na 31.XII)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

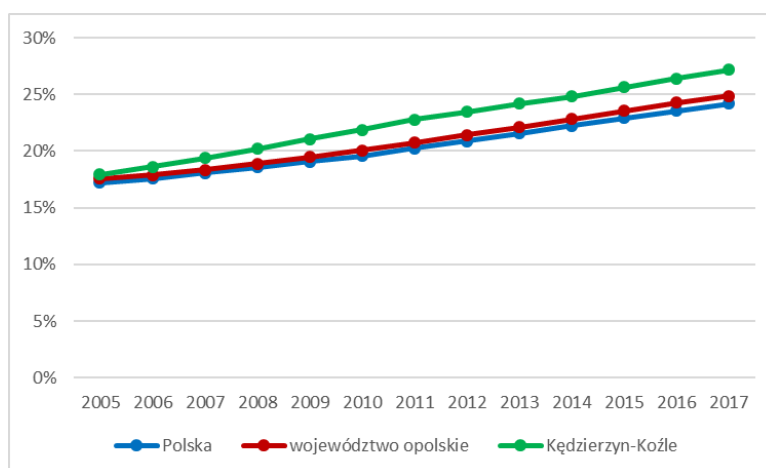
Znacząco zwiększa się udział najstarszej kategorii seniorów w ich ogólnej liczbie. W 2015 roku seniorzy w wieku 80+ stanowili wśród osób starszych niemal 10%, w 2017 roku aż 18% (ryc. 5.). Można więc powiedzieć, że niemalże co piąty senior ma ponad 80 lat.

Ryc. 5. Udział ludności 80+ w ogólnej liczbie ludności 60+ w Gminie Kędzierzyn-Koźle (wg miejsca zamieszkania, stan na 31.XII)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

Sytuacja demograficzna w Gminie Kędzierzyn-Koźle wpisuje się w trendy wojewódzkie i krajowe. Udział osób w wieku 60+ jest w Kędzierzynie-Koźlu o 2-3 punkty procentowe wyższy niż średnia dla Polski i województwa opolskiego, przy niemal identycznym poziomie wyjściowym w roku 2005 (ryc. 6.). Pokazuje to, że ludność Kędzierzyna-Koźla nieco szybciej się starzeje.

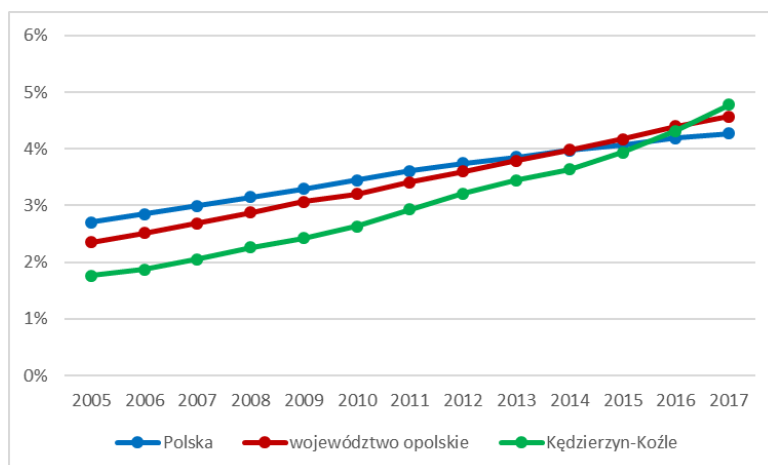

Ryc. 6. Udział ludności w wieku 60+ w ogólnej liczbie ludności (wg miejsca zamieszkania, stan na 31.XII)

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

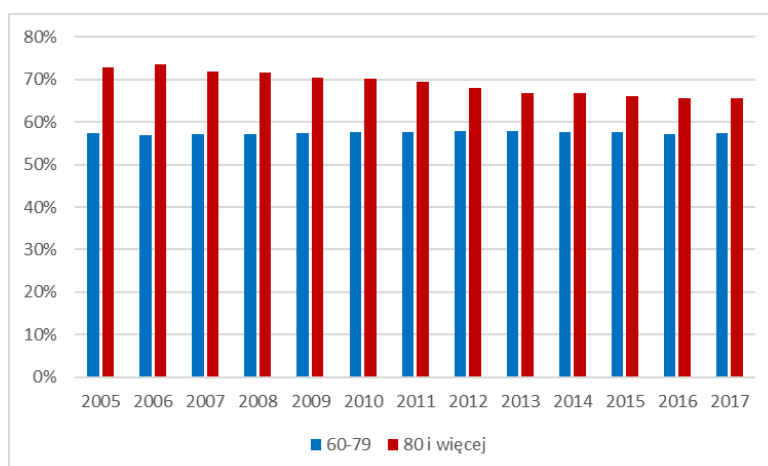
Analiza demograficzna wskazuje, że w ostatnich dwunastu latach udział osób w wieku 80+ w ogólnej liczbie ludności w Kędzierzynie-Koźlu wzrósł bardziej niż średnio w województwie opolskim i w kraju. W roku 2005 odsetek seniorów powyżej 80. roku życia w Gminie był niższy niż średnie wojewódzka i krajowa, jednak w ostatnich latach wzrósł znacznie bardziej niż w województwie opolskim i Polsce (ryc. 7.).

Udział kobiet w kategorii wiekowej 60-79 lat jest w ostatnich latach stały i wynosi około 57-58%. Spada natomiast udział kobiet w kategorii seniorów 80+, co pokazuje, że również mężczyźni żyją coraz dłużej i coraz częściej przekraczają granicę 80. lat (ryc. 8.).

Ryc. 7. Udział ludności w wieku 80+ w ogólnej liczbie ludności
(wg miejsca zamieszkania, stan na 31.XII)

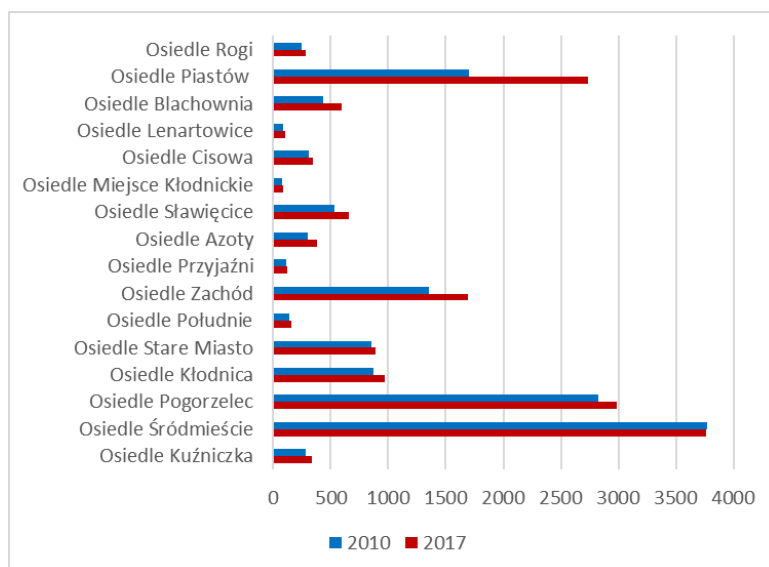
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

Ryc. 8. Udział kobiet w ogólnej liczbie ludności w wieku 60+ (wg miejsca zamieszkania, stan na 31.XII)

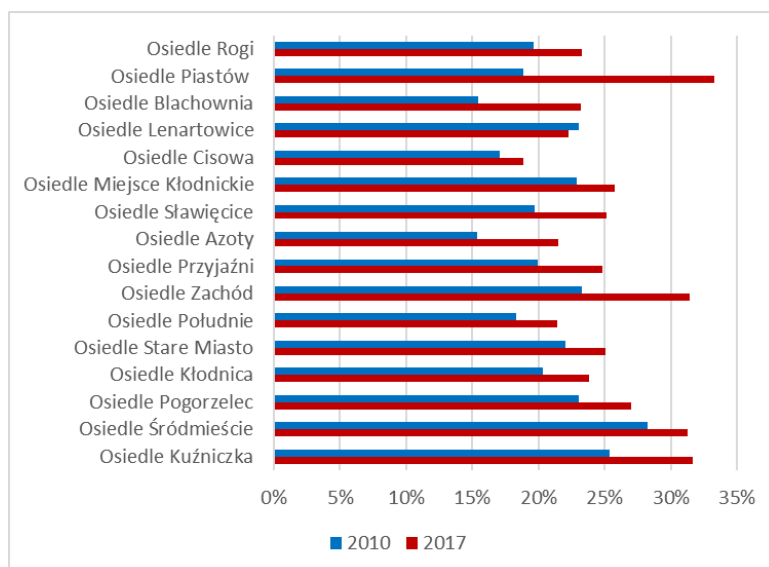
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

Analiza ludności w wieku 60+ według osiedli pokazuje, że najwięcej seniorów odnotować należy na osiedlach: Śródmieście, Pogorzelec oraz Piastów. Liczebny przyrost seniorów w ostatnich latach widać szczególnie na osiedlu Piastów (ryc. 9.).

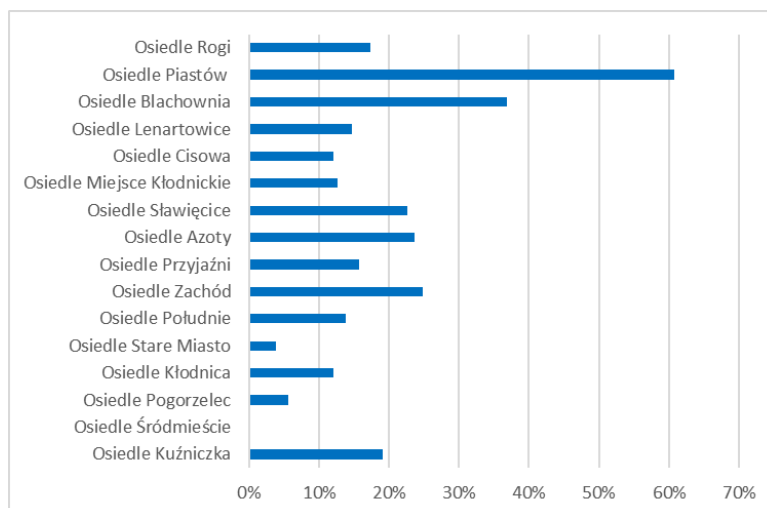
Ryc. 9. Ludność w wieku 60+ wg osiedli (zameldowani na pobyt stały, stan na 31.XII)
Źródło: Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle.

Jednocześnie gdy spojrzymy na udział seniorów w ogólnej liczbie ludności według osiedli okazuje się, że do najstarszych należą osiedla: Piastów, Zachód, Pogorzelec i Kuźniczka (ryc. 10.). Tam odsetek seniorów już dziś przekracza 30%. Najmłodsze demograficznie są z kolei osiedla: Cisowa, Południe, Azoty i Lenartowice, gdzie co piąty mieszkaniec ma ponad 60 lat.

Ryc. 10. Odsetek osób w wieku 60+ wśród ogółu mieszkańców wg osiedli (zameldowani na pobyt stały, stan na 31.XII)
Źródło: Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle.

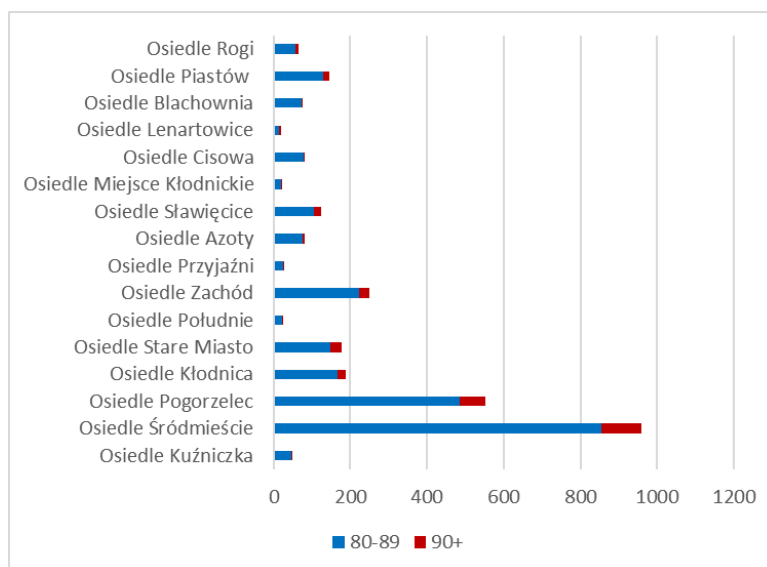
Największy przyrost udziału seniorów w ciągu ostatnich lat nastąpił na osiedlu Piastów, a także na osiedlu Blachownia. Nie zmieniła się natomiast struktura wieku mieszkańców należących do najstarszych demograficznie osiedla Śródmieście (ryc. 11.).

Ryc. 11. Procentowy wzrost ludności 60+ wg osiedli w roku 2017 w stosunku do roku 2010 (zameldowani na pobyt stały, stan na 31.XII)

Źródło: Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle.

Jeśli chodzi o najstarszych seniorów, w wieku 80+, to najwięcej ich zamieszkuje na osiedlach Śródmieście i Pogorzelec, tam również mieszka najwięcej osób w wieku 90+. Ogółem na terenie Kędzierzyna-Koźla na koniec roku 2017 zamieszkiwało 314 osób powyżej 90. roku życia, w tym aż 102 na osiedlu Śródmieście i 67 na osiedlu Pogorzelec (ryc. 12).

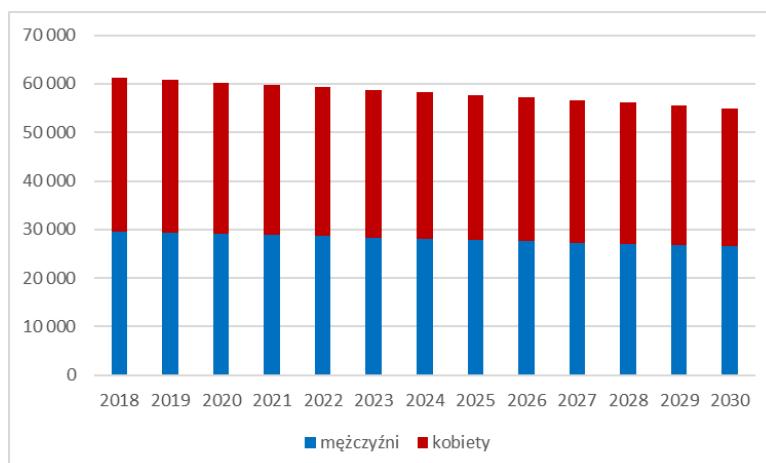
Ryc. 12. Ludność w wieku 80+ wg osiedli (zameldowani na pobyt stały, stan na 31.XII)

Źródło: Urząd Miasta Kędzierzyn-Koźle.

Obszar Gminy Kędzierzyn-Koźle jest więc zróżnicowany jeśli chodzi o przestrzenne rozmieszczenie seniorów oraz ich udział w ogólnej liczbie ludności. Konieczne jest zwrócenie uwagi na ten fakt i szczególna koncentracja działań na obszarach, gdzie istnieją niezaspokojone potrzeby wielu seniorów.

1.2. Prognoza demograficzna

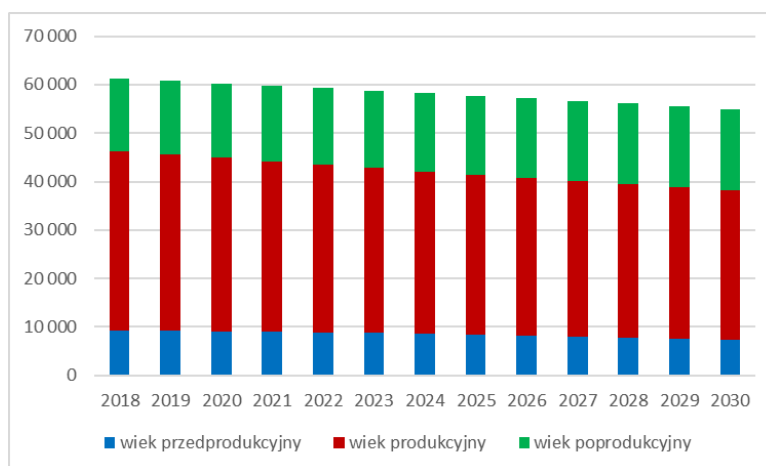
Konieczność podejmowania działań na rzecz seniorów i poszerzania oferty dla osób starszych wynika z potrzeby przygotowania się do wyzwań starzejącego się społeczeństwa, ukazywanego przez prognozy demograficzne. Dotyczy to również Kędzierzyna-Koźła. Prognoza demograficzna wskazuje na postępującą depopulację obszaru Gminy – liczba ludności spadnie do poziomu 55 tys. w roku 2030 (ryc. 13.). Jednocześnie udział kobiet przez cały czas będzie utrzymywał się na podobnym jak dziś poziomie niecałych 52%.

Ryc. 13. Prognoza liczby ludności według płci w latach 2018-2030

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne), <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>.

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku wskazuje, iż pomimo ogólnego spadku liczby ludności nastąpi wzrost w kategorii wieku poprodukcyjnego, zaś najbardziej znaczący spadek odnotowany zostanie w kategorii wieku produkcyjnego (ryc. 14.).

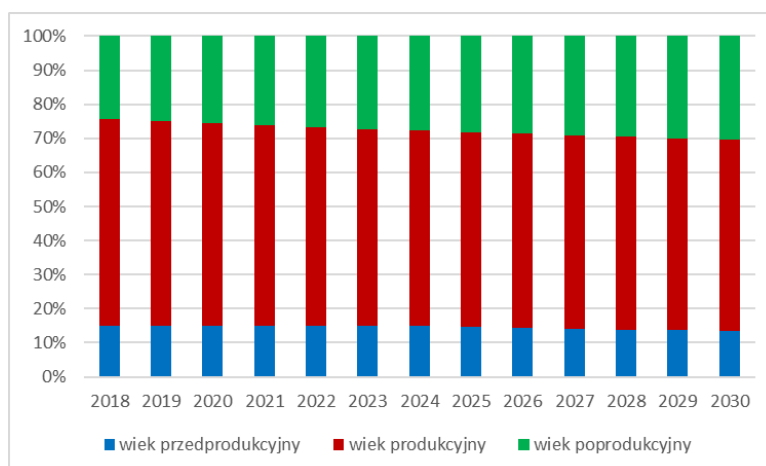

Ryc. 14. Prognoza ludności według ekonomicznych grup wieku w latach 2018-2030

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne), <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>.

Analiza udziału ludności według ekonomicznych grup wieku potwierdza tę tendencję – udział osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszy się na przestrzeni lat 2018-2030 z 15 do 14%, zaś w przypadku wieku produkcyjnego spadek nastąpi z 61% do 56%. Skompensowane

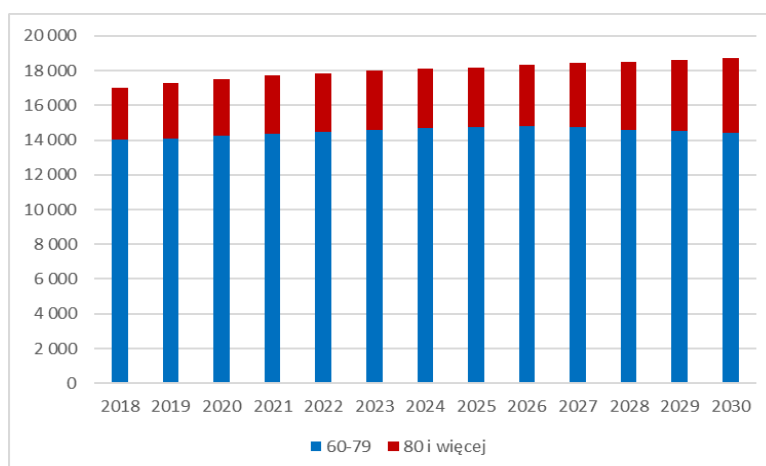
to zostanie wzrostem udziału kategorii najstarszej – osób w wieku poprodukcyjnym – z 24% aż do 30% (ryc. 15.).

Ryc. 15. Prognoza udziału ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej ludności w latach 2018-2030

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne), <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>.

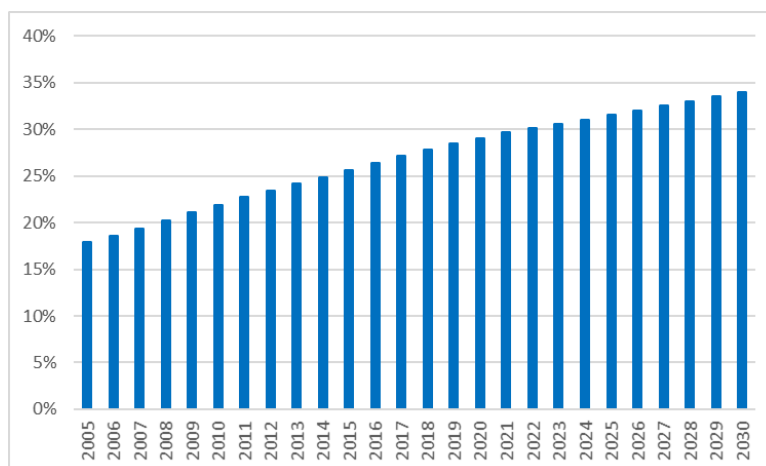
Ludność w wieku 60+ w ciągu najbliższych dwunastu lat wzrośnie z prognozowanych 17 tys. na koniec 2018 roku do poziomu 18,7 tys. w 2030 roku, przy czym największy wzrost dotyczył będzie kategorii wiekowej 80+, bowiem tu nastąpi przyrost aż o 1,2 tys. osób (ryc. 16.).

Ryc. 16. Prognoza liczby ludności w wieku 60+ w Kędzierzynie-Koźlu w latach 2018-2030

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne), <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>.

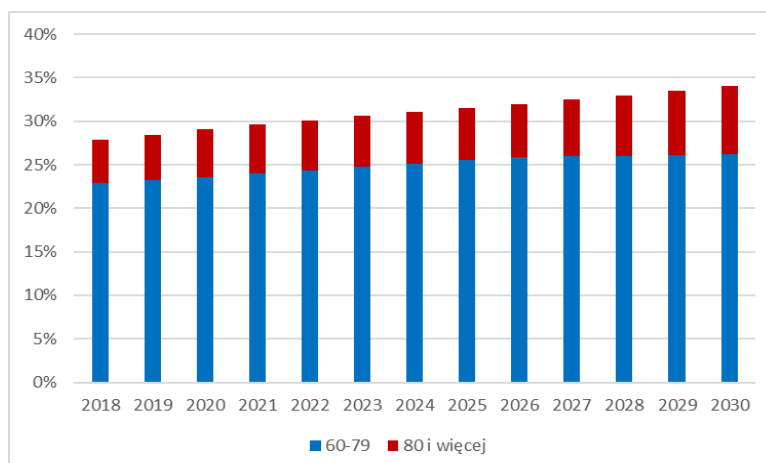
Zestawiając informacje o liczbie ludności za okres 2005-2017 oraz prognozę na lata 2018-2030 zauważyć można stały wzrost udziału ludności w wieku 60+ w ogólnej liczbie ludności Gminy. W 2030 roku udział ten sięgnie 34%, a więc co trzeci mieszkaniec miasta będzie miał więcej niż 60 lat (ryc. 17.).

Ryc. 17. Udział ludności w wieku 60+ w Kędzierzynie-Koźlu – stan za lata 2005-2017 i prognoza na lata 2018-2030

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>,
Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne), <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>.

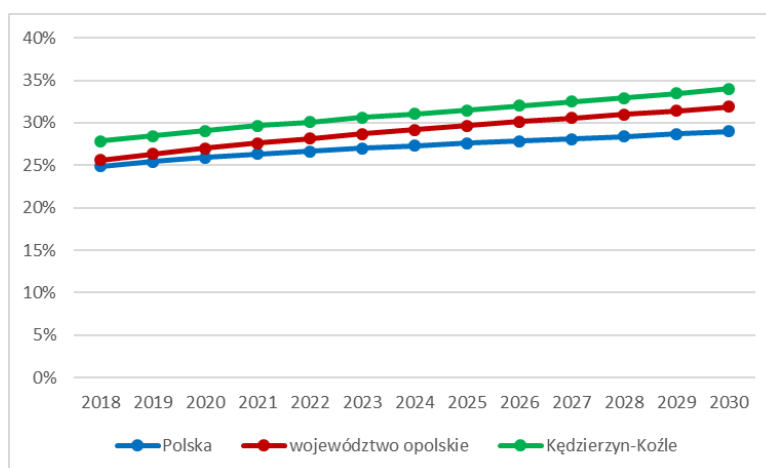
Jednocześnie bardzo widoczny jest prognozowany wzrost udziału osób 80+ w ogólnej liczbie ludności. O ile w przypadku kategorii wiekowej 60-79 nastąpi wzrost udziału w ogólnej liczbie ludności z 23% w 2018 roku do 26% w 2030, o tyle dla ludności 80+ będzie to wzrost z 5 do 8% (ryc. 18.). W 2030 roku co dwunasty mieszkaniec Kędzierzyna-Koźla będzie miał 80 lat, aktualnie dotyczy to co dwudziestej osoby (ryc. 18.).

Ryc. 18. Prognoza udziału ludności w wieku 60+ w ogólnej liczbie ludności w Kędzierzynie-Koźlu w latach 2018-2030

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne), <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>.

Analiza prognozy udziału ludności w wieku 60+ w ogólnej liczbie ludności dla Gminy Kędzierzyn-Koźle na tle województwa opolskiego i kraju wykazuje, że trendy zmian w mieście wpisują się w trendy krajowe i wojewódzkie i aktualnie nieco wyższy udział osób 60+ w ogólnej liczbie ludności utrzyma się również w przyszłości (ryc. 19.).

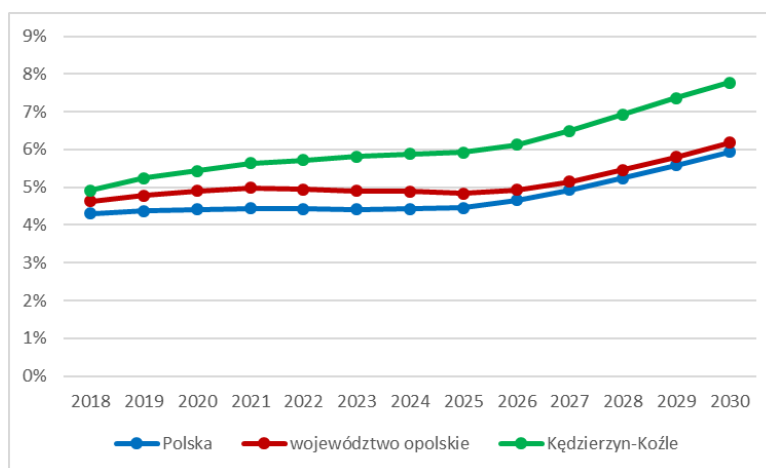

Ryc. 19. Prognoza udziału ludności w wieku 60+ w ogólnej liczbie ludności w latach 2018-2030

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne), <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>.

Jednocześnie zapoczątkowany aktualnie trend zwiększania się udziału osób w wieku 80+ w ogólnej liczbie ludności utrzyma się także w kolejnych latach i w tym zakresie wskaźniki

dla Gminy Kędzierzyn-Koźle będą w 2030 roku znacznie wyższe niż średnia dla województwa opolskiego i Polski (ryc. 20.).

Ryc. 20. Prognoza udziału ludności w wieku 80+ w ogólnej liczbie ludności w latach 2018-2030

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne), <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>.

Przedstawione dane dotyczące aktualnej sytuacji demograficznej w Gminie Kędzierzyn-Koźle oraz prognozy na lata 2018-2030 wyraźnie wskazują na konieczność podejmowania zintegrowanych działań zmierzających do zabezpieczenia specyficznych potrzeb osób starszych w różnych obszarach życia. Konieczne jest przygotowanie oferty dla zwiększającej się grupy seniorów zarówno w zakresie aktywizacji społecznej, w sferze edukacji, kultury, rekreacji i wypoczynku, ale również w obszarze wsparcia osób niesamodzielnych, wymagających okresowej, jak i stałej pomocy ze strony innych.

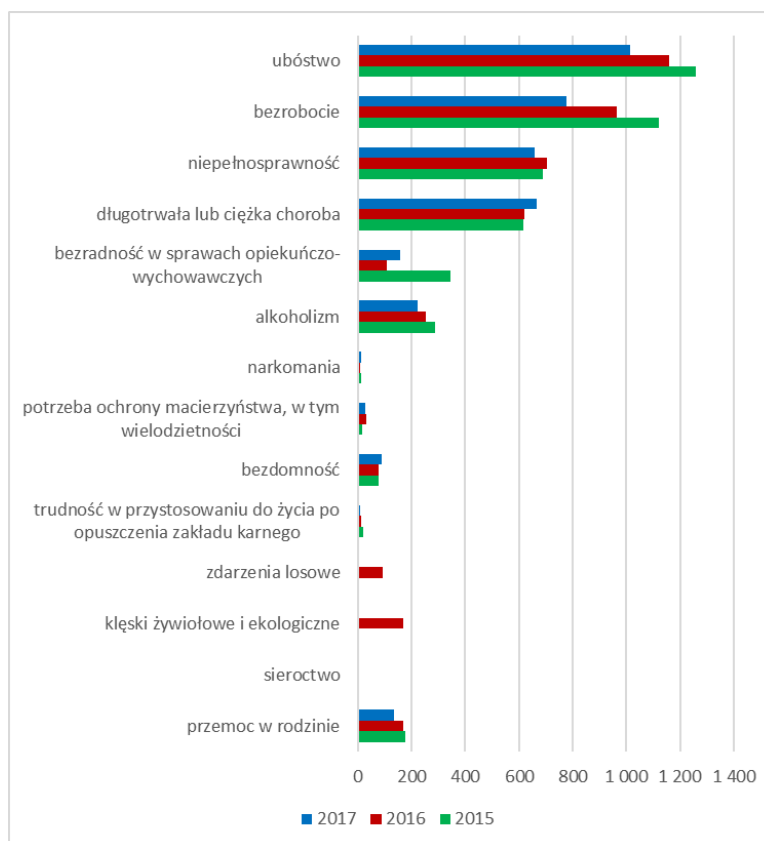
2. Diagnoza sytuacji seniorów w Gminie Kędzierzyn-Koźle

2.1. Problemy społeczne seniorów

Seniorów, jak i innych mieszkańców Gminy Kędzierzyn-Koźle, dotyczyć mogą różnorodne problemy społeczne, w tym takie trudności, które nie są możliwe do samodzielnego rozwiązania, bez wsparcia instytucji pomocowych czy organizacji pozarządowych. W tym kontekście ważna jest wiedza dotycząca problemów seniorów i ich zasięgu. Brak dostępnych szczegółowych informacji dotyczących występowania problemów społecznych i trudnych sytuacji życiowych z uwzględnieniem kryterium wieku uniemożliwia jednak pełną diagnozę w zakresie problemów społecznych seniorów.

Z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że do kluczowych problemów społecznych dotyczących mieszkańców Kędzierzyna-Koźła należą ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz długotrwałe i ciężkie choroby. Do częściej występujących należą również bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm i przemoc w rodzinie (ryc. 21.).

Seniorów rzadko dotyczył będzie problem bezrobocia ze względu na osiągnięcie wieku emerytalnego oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych odnosząca się do rodzin z dziećmi. Rodzin z osobami starszymi z pewnością dotykały będą ubóstwo, niepełnosprawność oraz długotrwałe i ciężkie choroby.

Ryc. 21. Liczba rodzin, którym MOPS w Kędzierzynie-Koźlu udzielił pomocy i wsparcia w związku z zaistnieniem danego problemu
Źródło: MOPS w Kędzierzynie-Koźlu.

Kwestia ubóstwa wśród seniorów ma swoją specyfikę. Kryteria dochodowe umożliwiające korzystanie z większości świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej od 1 października 2018 roku określone zostały na poziomie 701 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 528 zł na osobę w rodzinie³. Wcześniej, w okresie od 1 października 2015 do 30 września 2018, wynosiły one odpowiednio 634 zł oraz 514 zł⁴. Najniższa emerytura, renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy i renta rodzinna z ZUS od 1 marca 2018 roku to 1 029,80 zł brutto, zaś emerytura i renta z KRUS 912,86 zł⁵. Renta socjalna od

³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2018 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz.U. z 2018 r. poz. 1358).

⁴ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz.U. z 2015 r. poz. 1058).

⁵ ZUS, <http://www.zus.pl/swiadczenia/emerytury/kwoty-najnizszych-swadczen-emerytalno-rentowych>; KRUS, <https://www.krus.gov.pl/zadania-krus/swiadczenia/swiadczenia-z-ubezpieczenia-emerytalno-rentowego/waloryzacja-emerytur-i-rent-rolniczych/>.

1 czerwca 2018 roku ustalona została na poziomie 1 029,80 zł brutto⁶. Seniorzy indywidualnie posiadający co najmniej minimalną emeryturę lub rentę, a tacy stanowią zdecydowaną większość osób starszych, przekraczają kryterium dochodowe pomocy społecznej. Jednocześnie wysokie koszty utrzymania mieszkań, szczególnie w przypadku gospodarstw jednoosobowych, a także znaczące najczęściej wydatki na leki i leczenie powodują ciężką sytuację materialną osób starszych. Dodatkowo istnieje grupa seniorów, która nie wypracowała sobie minimalnej emerytury i otrzymuje niższe świadczenie oraz osoby w ogóle nieposiadające świadczeń emerytalnych lub rentowych. One korzystają ze świadczeń z pomocy społecznej w sposób stały. W przypadku tych osób starszych, które uzyskują dochody przewyższające kryteria dochodowe instytucje pomocy społecznej mają bardzo ograniczone możliwości ich wparcia, szczególnie w wymiarze finansowym.

Niepełnosprawność oraz długotrwałe i ciężkie choroby nie są problemami wyłącznie seniorów, jednakże problemy zdrowotne oraz ograniczenia sprawności nasilają się wraz z wiekiem i dotyczą wielu osób starszych. Liczba osób chorujących na ciężkie i długotrwałe choroby nie jest możliwa do określenia, system pomocy społecznej ewidencjonuje tylko tych, którzy zwrócą się o pomoc. Problemów następcza także dokładne określenie liczby osób z niepełnosprawnościami. Narodowy Spis Powszechny z 2011 roku odnotował na terenie powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego 7 440 osób z prawnie orzeczoną niepełnosprawnością oraz 4 304 osoby, które zadeklarowały niepełnosprawność biologiczną, ale nie posiadały orzeczenia o niepełnosprawności. Spośród osób z prawnie orzeczonym stopniem niepełnosprawności 32,7% posiadało orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, 39,0% o umiarkowanym, zaś 28,3% o lekkim stopniu niepełnosprawności. Spośród wszystkich niepełnosprawnych z prawnie orzeczoną niepełnosprawnością aż 42,2%, a więc 3 141 osób było w wieku poprodukcyjnym. Wśród seniorów zdecydowanie częściej występują niepełnosprawni w stopniu znacznym – stanowili oni 44,3% seniorów z orzeczonym stopniem niepełnosprawności. 35,5% osób w wieku poprodukcyjnym miało orzeczony stopień umiarkowany, a 20,2% stopień lekki. Dodatkowo, spośród 4 304 osób, które zadeklarowały niepełnosprawność wyłącznie biologiczną, aż 60,6% stanowili seniorzy (2 609 osób). Seniorzy mają więc zdecydowanie częściej naruszoną sprawność organizmu i odczuwają

⁶ ZUS, <http://www.zus.pl/swiadczenia/emerytury/kwoty-najnizszych-swadczen-emerytalno-rentowych>.

niepełnosprawność pomimo braku formalnego orzeczenia. Wprawdzie przytoczone dane dotyczą całego powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego, jednak pamiętać należy, że miasto Kędzierzyn-Koźle jest największą liczebnie gminą w powiecie, a zgodnie z danymi ze spisu zamieszkiwało w niej 65% mieszkańców powiatu, w tym 66% osób w wieku poprodukcyjnym⁷. Jeśli założyć, że rozkład osób niepełnosprawnościami ma charakter proporcjonalny to w Kędzierzynie-Koźlu zamieszkiwało około 4,8 tys. osób z prawnie orzeczoną niepełnosprawnością, w tym około 2 tys. seniorów, oraz 2,8 tys. osób z niepełnosprawnością wyłącznie biologiczną, w tym 1,7 tys. seniorów.

Osób starszych dotykać mogą również problemy uzależnień, przemocy w rodzinie – często ze strony już dorosłych dzieci, a także bezdomności, co zdecydowanie częściej dotyczy mężczyzn niż kobiet.

Z pewnością istotnym problemem społecznym jest osamotnienie seniorów, szczególnie tych, którzy żyją w gospodarstwach jednoosobowych. Zmiany społeczne związane z migracjami, w tym zagranicznymi, zmianami stylu życia i hierarchii wartości, rozluźnieniem więzi rodzinnych, towarzyskich i sąsiedzkich, ale również znaczne obciążenie pokolenia w wieku średnim pracą zawodową i wychowywaniem dzieci skutkuje pogłębiającą się samotnością wielu seniorów. Bardzo często rodzina nie jest w stanie podjąć się opieki nad osobą starszą, a nawet nie jest w stanie zapewnić jej wsparcia emocjonalnego, poczucia przynależności i bliskości.

Często seniorów dotyczyć będą sytuacje wieloprotymowe, gdzie na choroby czy niepełnosprawność nakładają się problemy finansowe oraz brak wsparcia rodzinnego. Takie osoby w szczególny sposób potrzebowały będą pomocy instytucji publicznych i organizacji pozarządowych.

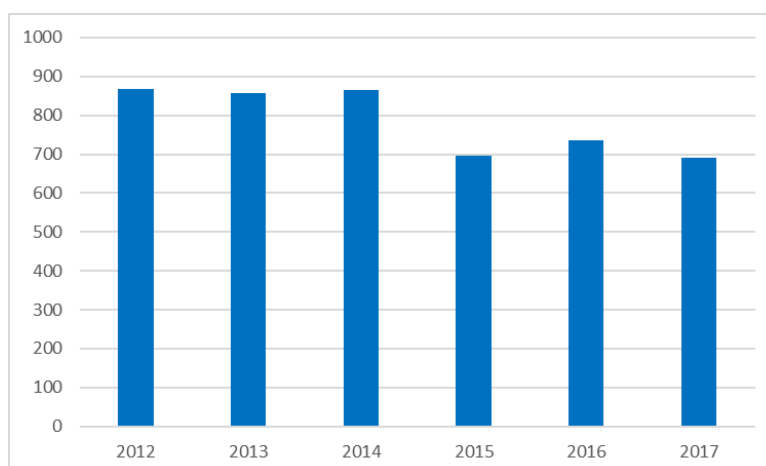
Problemem bywa również brak wystarczającej wiedzy dotyczącej sytuacji seniorów i ich problemów. Instytucje pomocowe mają informacje tylko o osobach, które zgłosiły się po wsparcie, a seniorzy często unikają kontaktu z takimi podmiotami. W tym kontekście istotna jest rola społeczności lokalnej i reagowania w przypadku zaobserwowania osób w trudnych sytuacjach życiowych.

⁷ Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

2.2. Działalność instytucji pomocy społecznej w sferze wsparcia seniorów

Kluczową instytucją zapewniającą wsparcie w przypadku występowania trudnych sytuacji życiowych mieszkańcom Gminy Kędzierzyn-Koźle jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, mieszczący się w Kędzierzynie-Koźlu, przy ul. Mikołaja Reja 2a. Również seniorzy, jako mieszkańcy Gminy, mogą korzystać z pomocy Ośrodka.

W 2017 roku z pomocy i wsparcia MOPS skorzystało aż 3,7 tys. osób, a we wcześniejszych latach ponad 4 tys.⁸. Świadczenia w 2017 roku przyznano 1 993 osobom, w tym 690 osobom w wieku poprodukcyjnym. Analiza liczby osób w wieku poprodukcyjnych uzyskujących świadczenia wskazuje, iż w ostatnich 3 latach mamy do czynienia ze spadkiem liczby osób korzystających z pomocy w zestawieniu z okresem 2012-2014 (ryc. 22.).

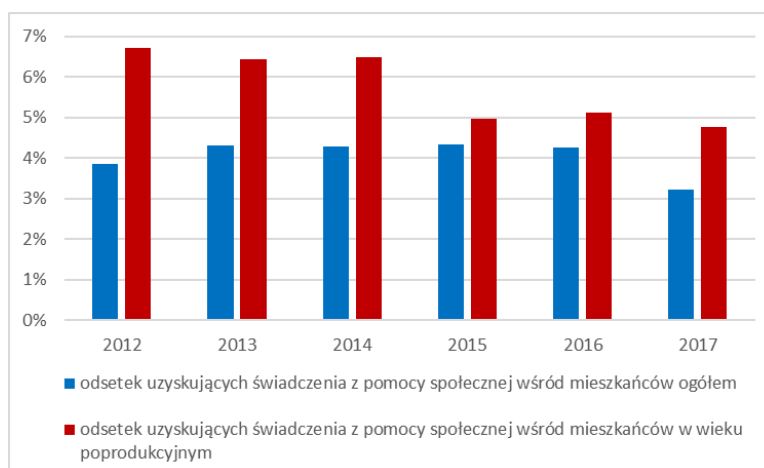
Ryc. 22. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

Ogółem w 2017 roku ze świadczeń skorzystało 3,2% mieszkańców Kędzierzyna-Koźla. Odnotowujemy w tym zakresie spory spadek w porównaniu do lat 2013-2016, gdy pomocą świadczeniową objętych było 4,3% mieszkańców. Udział osób korzystających ze świadczeń wśród seniorów jest znacznie wyższy niż wśród mieszkańców ogółem, co świadczy o większym zakresie problemów i niezaspokojonych potrzeb w przypadku tej grupy społecznej. W 2017 roku świadczenia otrzymywało 4,8% seniorów. W przypadku seniorów, w latach 2015-2017,

⁸ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

obserwujemy spadek odsetka korzystających z pomocy w porównaniu do lat 2012-2014, gdy świadczenia otrzymywało około 6,5% seniorów (ryc. 23.).

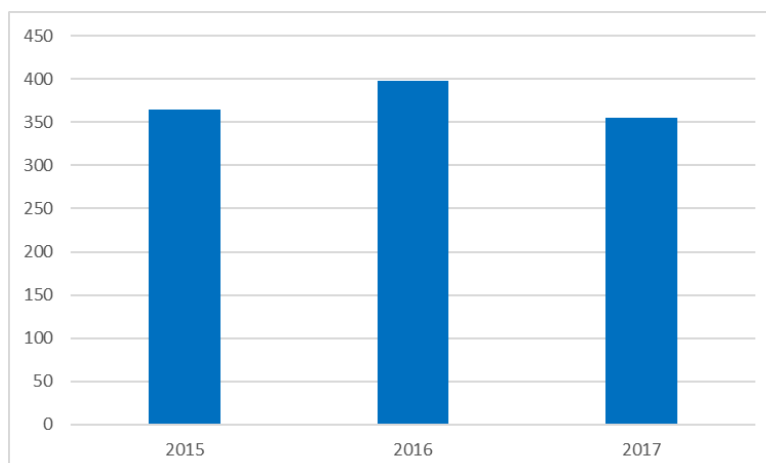
Ryc. 23. Odsetek uzyskujących świadczenia z pomocy społecznej wśród mieszkańców Kędzierzyna-Koźła

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

Świadczenia pieniężne kierowane są przede wszystkim do osób dotkniętych ubóstwem, a więc tych, których dochody nie przekraczają kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej⁹. Ze świadczeń pieniężnych korzystało w 2017 roku 355 seniorów. Obserwujemy w tym zakresie spadek w porównaniu z 2016 roku, gdy pomoc pieniężną otrzymało 398 osób starszych (ryc. 24.).

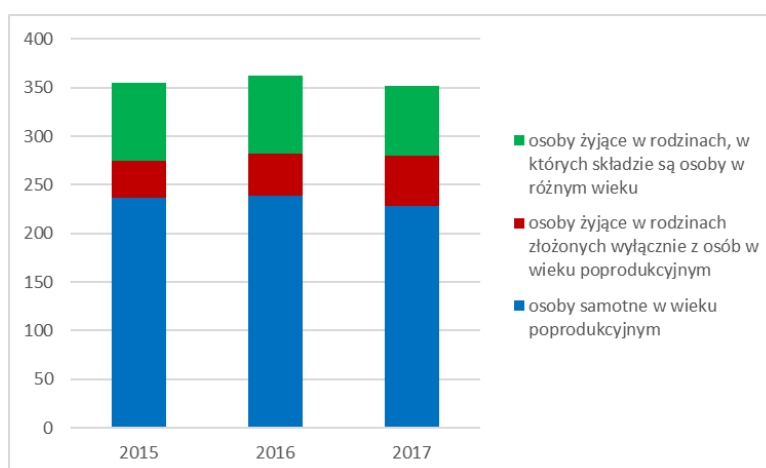
Jedną z kluczowych form wsparcia pieniężnego jest stała pomoc finansowa przyznawana z powodu niepełnosprawności i wieku. Z zasiłku stałego, korzystają seniorzy, którzy nie mają uprawnień do własnych świadczeń emerytalnych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu w 2017 roku wypłacił zasiłek stały 23 osobom w wieku 60+.

⁹ Jak już wskazano w rozdziale 2.1. kryterium aktualnie wynosi 701 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 528 zł na osobę w rodzinie.

Ryc. 24. Osoby w wieku poprodukcyjnym korzystające ze świadczeń pieniężnych
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

Analiza osób starszych uzyskujących świadczenia pieniężne według typów rodzin wskazuje, że główną grupę stanowią tu samotni seniorzy. W poprzednim roku stanowili oni 64% seniorów uzyskujących pomoc. Ich trudna sytuacja życiowa wiąże się najczęściej z brakiem świadczeń z ubezpieczenia społecznego (emerytur czy rent) lub bardzo niskimi świadczeniami oraz wysokimi wydatkami związanymi z utrzymaniem gospodarstwa jednoosobowego (ryc. 25.).

Ryc. 25. Osoby w wieku poprodukcyjnym korzystające ze świadczeń pieniężnych wg typów rodzin

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

Osoby w trudnej sytuacji materialnej, w tym seniorzy, mogą korzystać również z dodatku mieszkaniowego i energetycznego, a więc pomocy dla osób, które nie są w stanie

pokryć bieżących kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania oraz opłatami za energię. Kryteria przyznawania dodatku mieszkaniowego wiążą się po pierwsze z posiadaniem tytułu prawnego do zajmowanego lokalu mieszkalnego, po drugie, z uzyskiwaniem odpowiednio niskich dochodów, i po trzecie, zajmowaniem lokalu mieszkalnego o odpowiedniej powierzchni użytkowej. Osobom, którym przysługuje dodatek mieszkaniowy przysługuje również dodatek energetyczny. W 2016 roku z dodatku korzystały 1 123 gospodarstwa domowe, w tym 242 gospodarstwa seniorów, zaś w roku 2017 odpowiednio 1 020 rodzin, w tym 247 seniorskich.

W ramach Wieloletniego Programu Wspierania Finansowego Gmin w Zakresie Dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020 osoby, które nie są w stanie zapewnić sobie gorącego posiłku własnym staraniem otrzymują wsparcie w formie gorącego posiłku wydawanego w dwóch punktach miasta (ul. Głowackiego 10 oraz ul. Pamięci Sybiraków 12) przez 7 dni w tygodniu. Pomoc ta realizowana jest zgodnie z zawartą przez MOPS umową przez Spółdzielnię Socjalną „Pszczółka”. Z tej formy pomocy mogą korzystać osoby, których dochód nie przekracza 150% kryterium ustawowego uprawniającego do świadczeń z pomocy społecznej. Informacje o seniorach, którzy skorzystali z takiej pomocy zestawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Informacja o osobach w wieku 60+ korzystających z pomocy w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”

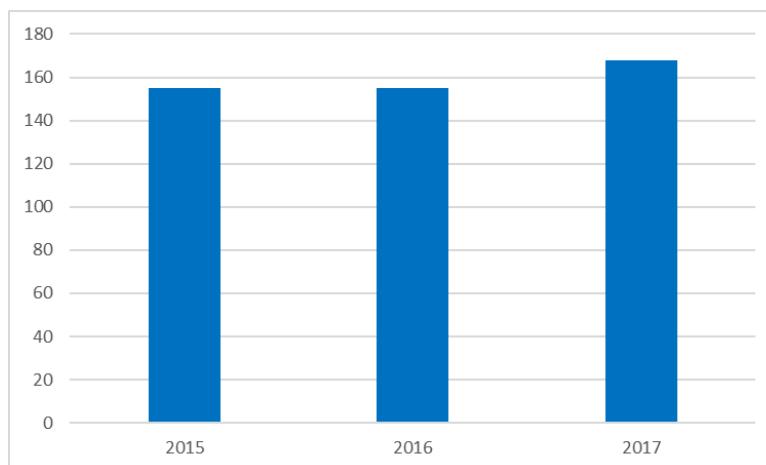
Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018*
Posiłki	87	71	63	49
Zasiłki na żywność	214	192	58	27
Ogółem	301	263	121	76

* od 1.01.2018 do 31.10.2018

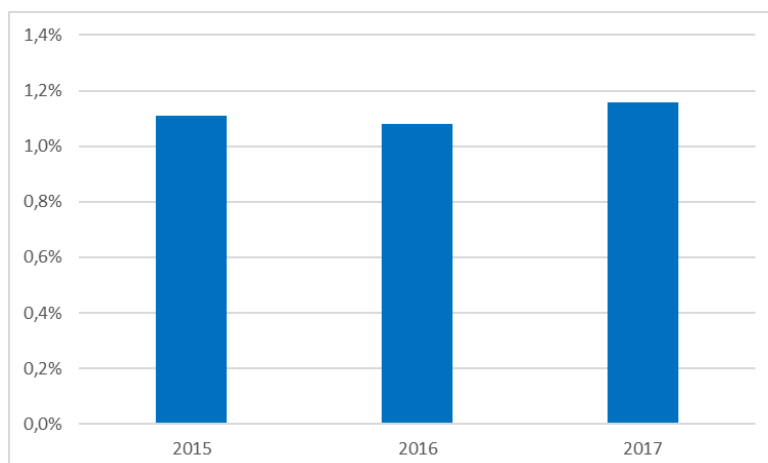
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

Poza świadczeniami pieniężnymi osoby starsze korzystają najczęściej z różnych form pomocy związanej z ich ograniczeniami i trudnościami z wykonywaniem codziennych czynności życiowych. Wsparcie takie może być im udzielane w miejscu zamieszkania w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w placówkach wsparcia dziennego oraz domach pomocy społecznej w trybie całodobowej opieki.

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu potrzeb życiowych, a więc pomoc w codziennych zajęciach, jak zakupy, wynoszenie śmieci, bieżące sprzątanie, gotowanie bądź donoszenie obiadów z domów dziennego pobytu, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, podtrzymanie człowieka starszego w jego samodzielności i sprawności, opiekę higieniczną oraz pielęgnacyjną, jak mycie, kąpanie, ubieranie, przesłanie łóżka, zmiana bielizny pościelowej, zapobieganie powstawaniu odleżyn i odparzeń, karmienie, w miarę możliwości zapewnienie kontaktów otoczeniem i współpracę z rodziną. Specjalistyczne usługi opiekuńcze, jak rehabilitacja fizyczna czy usprawnienie zaburzonych funkcji organizmu świadczone są przez pielęgniarki, rehabilitantów i fizjoterapeutów. Z pomocy w formie usług opiekuńczych w 2017 roku skorzystało 187 seniorów. Notujemy w tym zakresie niewielki wzrost w porównaniu z poprzednimi latami (ryc. 26.). Aktualnie z usług opiekuńczych korzysta zaledwie 1,2% seniorów (ryc. 27.), jednakże w związku z wydłużaniem się trwania życia i wzrostem liczebnym kategorii seniorów, szczególnie najstarszych, należy prognozować wzrost zapotrzebowania na tego typu pomoc.

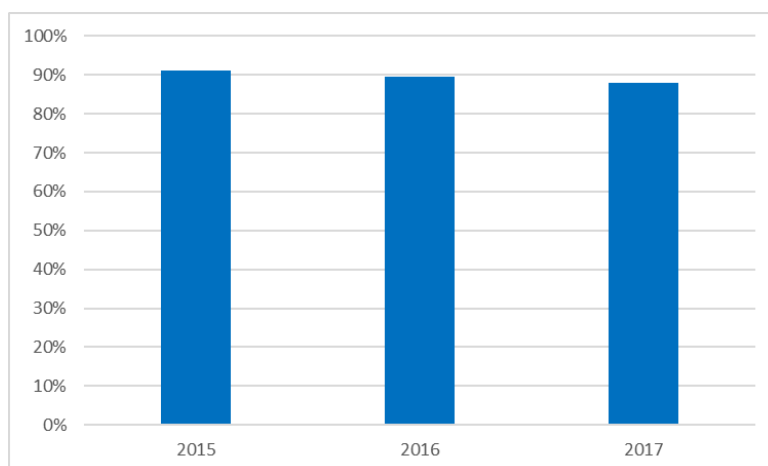
Ryc. 26. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z usług opiekuńczych
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

Ryc. 27. Odsetek osób korzystających z usług opiekuńczych wśród osób w wieku poprodukcyjnym

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

Usługi opiekuńcze dedykowane są nie tylko seniorom, mogą z nich korzystać również inne osoby, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innej przyczyny wymagają pomocy innych, a są jej pozbawione. Jednocześnie z danych wynika, że z pomocy tej korzystają przede wszystkim seniorzy – stanowią oni około 90% ogółu osób objętych usługami opiekuńczymi (ryc. 28.). To pokazuje, że wsparcie opiekuńcze potrzebne jest przede wszystkim osobom starszym, a problem z wykonywaniem codziennych życiowych czynności dotyczy przede wszystkim tej grupy.

Ryc. 28. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym wśród ogółu korzystających z usług opiekuńczych

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

Usługi opiekuńcze świadczy głównie MOPS, dodatkowo jego działania uzupełnia oferta Caritas Diecezji Opolskiej oraz Spółdzielni Socjalnej „Poza Czasem”. Spółdzielnia świadczy odpłatne usługi w zakresie opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi w domu, transportu osób niepełnosprawnych oraz wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, obejmuje wsparciem około 45 podopiecznych. Caritas realizuje natomiast opiekę na zlecenie Gminy Kędzierzyn-Koźle.

Ważnym elementem działań na rzecz wsparcia seniorów w ich środowisku są domy dziennego pobytu (DDP), a więc środowiskowe ośrodki wsparcia, przeznaczone dla osób samotnych lub osób w rodzinach, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy, a są jej pozbawione lub rodzina takiej pomocy nie może zapewnić. Celem działania domów jest pomoc w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych, wsparcie w samodzielnym egzystowaniu w środowisku lokalnym, a także organizacja czasu wolnego podopiecznych. Ośrodki wsparcia funkcjonujące w ramach struktury organizacyjnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu świadczą także pomoc niekonwencjonalną służącą utrzymaniu osoby w wieku senioralnym w jej naturalnym środowisku.

Na terenie Gminy funkcjonuje aż 5 domów dziennego pobytu. Są to następujące placówki:

- Dom Dziennego Pobytu Nr 1 „Pod Brzozą”, ul. Powstańców 26, Kędzierzyn-Koźle;
- Dom Dziennego Pobytu Nr 2 „Magnolia”, ul. Piramowicza 27, Kędzierzyn-Koźle;
- Dom Dziennego Pobytu Nr 3 „Radość”, ul. Grabskiego 6, Kędzierzyn-Koźle;
- Dom Dziennego Pobytu Nr 4 „Wrzos”, ul. Kazimierza Wielkiego 6, Kędzierzyn-Koźle;
- Dom Dziennego Pobytu Nr 5 „Nasz dom”, ul. Kościuszki 43b, Kędzierzyn-Koźle.

Dodatkowo, w ramach Domu Dziennego Pobytu Nr 3, funkcjonuje Ośrodek Wsparcia Dziennego (OWD) dla osób z zespołem otępiennym, utworzony w lutym 2017 roku w ramach realizacji projektu „Nie-Sami-Dzielni – rozwój usług społecznych oraz wspierających osoby niesamodzielne”. Przeznaczony jest dla osób z zespołem otępiennym, w tym z chorobą Alzheimera, które mogą przy doraźnym wsparciu samodzielnie funkcjonować. Placówka ma pomóc zarówno podopiecznym, jak też ich opiekunom, którzy bez względu na ogromny trud

ponoszony w związku z opieką, pragną, aby bliska osoba pozostawała z nimi jak najdłużej w rodzinie.

Domy zapewniają 480 miejsc, korzystać z nich mogą nie tylko seniorzy, jednakże dane MOPS wskazują, że tylko około 7% pensjonariuszy to osoby poniżej 60 roku życia. Najwięcej osób korzystających znajduje się w wieku 71-80 lat, a następnie 81-90 lat, co świadczy o dużej potrzebie funkcjonowania opieki i wsparcia dla seniorów, szczególnie tych w starszym wieku. Zapotrzebowanie na usługi DDP jest większe niż dostępna oferta, szczególnym zainteresowaniem cieszy się możliwość korzystania z tanich i smaczków posiłków. Informacje dotyczące funkcjonowaniu domów dziennego pobytu zestawiono w tabeli 2.

Podkreślić należy, że wszystkie domy prowadzą bardzo szerokie działania na rzecz organizacji czasu wolnego seniorów i zapewniania różnorodnej oferty edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej. Współpracują przy czym z instytucjami publicznymi i firmami prywatnymi, zapewniając mieszkańcom możliwość udziału w działaniach i konkursach organizowanych przez inne podmioty. Realizują również projekty z zakresu międzypokoleniowej integracji współpracując przy ich realizacji ze świetlicami, przedszkolami i szkołami z terenu Gminy. Przykładem mogą być akcje „Babcia i dziadek do kochania”, „Poczytaj mi babciu” czy „Ile wezmę sam tyle Tobie dam”.

Wśród działań o charakterze aktywizacyjnym i organizującym czas wolny największą popularnością – mierzona ilością uczestników – cieszą się takie przedsięwzięcia, jak: obchody świąt o charakterze religijnym, zabawy taneczne, spotkania integracyjne, wycieczki, wyjazdy na koncerty, seanse filmowe oraz zajęcia o charakterze kulinarnym, propagujące zdrową kuchnię, sportowe oraz muzyczne. Ponadto w ośrodkach wsparcia wywieszane są gazetki okolicznościowe i edukacyjne, a także organizowane są dla podopiecznych prelekcje i wykłady o charakterze prospołecznym. Są to m.in. spotkania z dietetykiem, kosmologiem, lekarzem na temat zdrowego żywienia, picia wody, badania wydolności płuc, seksu, stosowania suplementów diety, higieny osobistej, sprzętu rehabilitacyjnego, chorób: astmy, cukrzycy.

Do dobrych praktyk zaliczyć należy takie projekty, które rozwijają kreatywność i ekspresję twórczą seniorów. Dla przykładu: w Domu Dziennego Pobytu Nr 2 działa grupa teatralna „Kwiatki Magnolii”, w Domu Dziennego Pobytu Nr 5 grupa recytatorska „Remedium” oraz grupa taneczna „Single”.

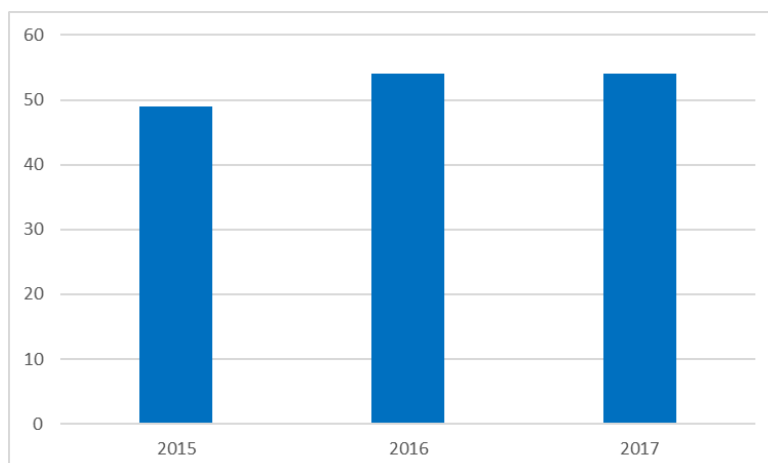
Tabela 2. Informacja o funkcjonowaniu dziennych domów pomocy w Kędzierzynie-Koźlu

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba placówek	5	5	5	5	5	5
Liczba miejsc ogółem	480	480	480	480	480	480
Liczba osób korzystających	584	554	565	720	691	707
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia)	10	34	30	30	30	48
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia)	37	36	33	33	39	38
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w zł)	1 996 429	2 083 018	2 190 509	2 135 541	2 226 111	2 482 074

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

Wparcia społecznego osobom z zaburzeniami psychicznymi udziela Środowiskowy Dom Samopomocy „Promyczek”. Z oferty tej placówki seniorzy korzystają jednak znacznie rzadziej. Na koniec września 2018 roku w ŚDŚ przebywało 58 podopiecznych, w tym 2 osoby w wieku 60+. Na koniec 2016 i 2017 roku odnotowano po 3 osoby w wieku starszym.

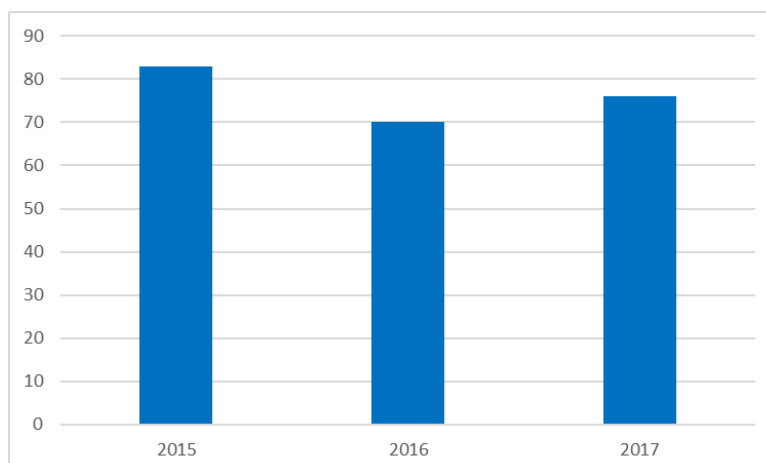
Kolejną formą wsparcia seniorów na rzecz utrzymania ich w środowisku i zapewnienia odpowiedniej opieki są mieszkania chronione. To forma pomocy mieszkaniowej, w ramach której zapewnia się warunki do samodzielnego funkcjonowania w środowisku i w integracji ze środowiskiem lokalnym oraz nadzór i wsparcie wykwalifikowanego personelu. Na Mieszkania Chronione – działające w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej – składa się 47 lokali mieszkalnych, z czego 9 przeznaczonych jest dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Zlokalizowane są one w budynku przy ul. Waryńskiego 1-3. 42 mieszkania składają się z pokoju z aneksem kuchennym i łazienki, natomiast 5 to lokale dwupokojowe. Mieszkania są w pełni dostosowane do potrzeb niepełnosprawnych. W ciągu 2017 roku w mieszkaniach przebywały 54 osoby (licząc narastająco) i wszystkie miejsca w nich były zajęte (ryc. 29.).

Ryc. 29. Seniorzy korzystający z Mieszkań Chronionych MOPS
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

W ramach działalności Mieszkań Chronionych prowadzone są liczne działania o charakterze aktywizacyjnym i organizacji czasu wolnego. Budynek dysponuje świetlicą, w której organizowane są liczne imprezy okolicznościowe, w tym obchody Dnia Kobiet, przyjęcia urodzinowe mieszkańców, zabawy, spotkania opłatkowe, a także przyjęcia świąteczne.

Osobom starszym, które wymagają całodobowej opieki i nie są w stanie funkcjonować w środowisku nawet przy udzielanym przez jednostki pomocy społecznej wsparciu, MOPS zapewnia możliwość korzystania z domu pomocy społecznej (DPS). Placówka taka świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających dla różnych kategorii podopiecznych, w tym osób w podeszłym wieku. Na terenie Gminy Kędzierzyn-Koźle nie ma DPS dla osób w podeszłym wieku, ale mieszkańcy są kierowani do innych placówek, Gmina zaś, jeśli jest taka konieczność, ponosi koszty pobytu mieszkańca lub partycypuje w nich. W 2017 roku z DPS korzystało 76 seniorów, a ich liczba utrzymuje się w ostatnich latach na podobnym poziomie (ryc. 30.).

Ryc. 30. Seniorzy z Gminy Kędzierzyn-Koźle korzystający z domów pomocy społecznej
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu w ramach realizacji działań ukierunkowanych na poprawę jakości obsługi klienta i świadczonych usług realizuje liczne projekty, programy i akcje. Adresowane są one również do seniorów. Szczególną uwagę zwrócić należy na dwa aktualnie wdrażane projekty „Nie-Sami-Dzielni” oraz „Aktywny senior polsko-czeskiego pogranicza”.

Projekt partnerski „Nie-Sami-Dzielni – rozwój usług społecznych oraz wspierających osoby niesamodzielne” współfinansowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020, Oś priorytetowa VIII – Integracja Społeczna, to projekt, którego liderem jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu, a uczestniczy w nim 10 gmin, w tym Kędzierzyn-Koźle. Jest on realizowany od 01 grudnia 2016 roku i potrwa do 31 stycznia 2020 roku. Projekt ma na celu zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych na rzecz osób niesamodzielnych, starszych i niepełnosprawnych, co znajdzie swoje odzwierciedlenie w zmniejszeniu obszarów wykluczenia społecznego i w konsekwencji może doprowadzić do zmniejszenia poziomu ubóstwa w regionie. MOPS w Kędzierzynie-Koźlu, w ramach projektu, realizuje zadania dotyczące rozwoju usług asystenckich i opiekuńczych nad osobami niesamodzielnymi oraz uruchomienia Ośrodka Wsparcia Dziennego dla osób z zespołem otępiennym (OWD). W ramach rozwoju usług asystenckich i opiekuńczych poszerzono ofertę świadczenia pomocy usługowej o usługi opiekuńcze świadczone u klienta w godzinach popołudniowych oraz w soboty, niedziele i święta oraz wdrożono nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne w formule teleopieki. Teleopieka jest usługą dającą

możliwość całodobowego wezwania pomocy w przypadku zagrożenia życia, zdrowia lub bezpieczeństwa (np. nagłe zasłabnięcie, upadek). W zakresie zadania dotyczącego uruchomienia OWD utworzono taki ośrodek przy Domu Dziennego Pobytu Nr 3. Świadczone są w nim usługi asystenckie oraz fizjoterapia.

Z kolei projekt „Aktywny senior polsko-czeskiego pogranicza” nastawiony jest na aktywizację seniorów, ma kreować otwartość osób starszych na nowe znajomości, otaczający świat oraz dodać im odwagi i zachęcić do zaangażowania się w życie lokalnej społeczności. Współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Współpracy Transgranicznej 2014-2020 Interreg V-A Republika Czeska – Polska i realizowany od 31 stycznia 2017 roku do kwietnia 2019 w partnerstwie przez 3 polskie i 3 czeskie gminy, w tym Kędzierzyn-Koźle. Ma on przyczynić się do zacieśnienia współpracy gmin, ich jednostek oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów. Zakłada, że seniorzy to licząca się grupa mieszkańców pogranicza, która przy minimalnym wsparciu może być efektywnie wykorzystana w kształtowaniu rozwoju gospodarczego i społecznego regionu. Seniorzy to również potencjalni odbiorcy oferty kulturalnej i turystycznej zaproponowanej przez miasta leżące na pograniczu polsko-czeskim. W ramach projektu realizowane są działania takie, jak: konferencje dla osób pracujących z seniorami, szkolenia i warsztaty dla seniorów (fotograficzne, technik *decupage*, dekoracyjne, taneczne, ogólnoruchowe, zdrowotne, kulinarne, radzenia sobie ze stresem i depresją, ceramiczne, teatralne itp.), wydarzenia integracyjne (pokazy, parady, pikniki, festiwale, wystawy, targi skierowane do seniorów) i wyjazdy na wydarzenia integracyjne do partnerskich miast. Dotychczas odbyły się m.in.:

- Konferencja w Trutnowie 30 stycznia 2017 roku inaugurująca projekt;
- Wyjazd do Trutnowa seniorów z Gminy Kędzierzyn-Koźle na „Uroczystość Smoka” wraz ze zwiedzaniem miasta, muzeum oraz spektaklem cyrku koczowniczego „Nostalgie”;
- Piknik Seniora 10 maja 2017 roku w Kędzierzynie-Koźlu, na którym gościli również seniorzy z gmin partnerskich;

- „Targi Senioralne” w Kłodzku powiązane z występami seniorów, pokazem mody, imprezą kulinarną oraz możliwością korzystania z usług dla seniorów, a także wizytą w Twierdzy Kłodzkiej;
- „Senioriada Sportowa”, w ramach której seniorzy zwiedzali Świdnicę, zapoznali się z historią zabytkowego Kościoła Pokoju oraz przepięknego świdnickiego rynku, uczestniczyli w kolorowym przemarszu zabytkowymi uliczkami miasta i brali udział w zawodach sportowych;
- Wyjazd na „Odpust” do Ceskiej Skalicy wraz z udziałem w mszy świętej, korowodzie, zwiedzaniem zamku, parku i starego młyna;
- Spotkanie integracyjne „Świdnicka Kolenda” z występami zespołów folklorystycznych.

Dbając o profesjonalną diagnozę potrzeb seniorów oraz ich zaspakajanie nie tylko w obszarze *stricte* pomocy społecznej, ale również zapewniania wysokiej jakości życia w mieście, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje badania przestrzeni miejskiej i poszukuje pomysłów na jej ulepszenie wykorzystując metodę spacerów badawczych z udziałem seniorów. Pozwala ona na ocenę różnorodnych rozwiązań przestrzennych w autentycznych sytuacjach ich użycia. Spacerzy badawcze zorganizowane zostały w roku 2015, a następnie 2018, co pozwoliło przeanalizować postęp działań na rzecz dostosowania przestrzeni dla potrzeb seniorów i osób niepełnosprawnych. W trakcie badania oceniano subiektywne poczucie bezpieczeństwa, dostępność do instytucji publicznych, przejścia dla pieszych, chodniki, krawężniki, przystanki autobusowe, place, parki, siłownie plenerowe, kosze na śmieci, toalety publiczne oraz ścieżki rowerowe. Spacer z roku 2018 wykazał, że wiele postulatów zgłoszonych w 2015 roku zostało zrealizowanych, co świadczy o zaangażowaniu miasta w rozwiązywanie problemów seniorów i dostosowywanie przestrzeni publicznych do ich potrzeb. Seniorzy wskazali, że wiele zmieniło się na korzyść, szczególnie w zakresie zagospodarowania przestrzeni zielonych, które służą seniorom jako miejsca spotkań i dają możliwość do różnorodnych form aktywności, wypoczynku i rekreacji. Poprawie uległo bezpieczeństwo poruszania się po głównych ulicach miasta, gdzie zadbano o równe chodniki, dobre oświetlenie, dostępność ławek, koszy na śmieci i odpowiednie przygotowanie przejść dla pieszych. Jednocześnie wiele bocznych ulic nadal pozostaje zaniedbanych i przemieszczanie się nimi sprawia trudność osobom o ograniczonych możliwościach

ruchowych. W raporcie z 2018 roku znalazły się kolejne postulaty na rzecz aranżacji przestrzeni przyjaznej seniorom, stąd konieczność podejmowania dalszych działań w tym zakresie¹⁰.

W ramach systemu pomocy społecznej seniorzy korzystać mogą także z wsparcia Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu (PCPR), które posiada ofertę dla osób niepełnosprawnych finansowaną ze środków PFRON. W jej ramach osoby starsze z orzeczeniem o niepełnosprawności uzyskać mogą dofinansowania: do likwidacji barier architektonicznych, barier w komunikowaniu i technicznych, do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, do kosztów nabycia sprzętu rehabilitacyjnego oraz uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym. Podmioty realizujące działania z zakresu sportu, kultury, turystyki i rekreacji na rzecz niepełnosprawnych mogą z kolei uzyskiwać dotacje na realizowane zadania. Informacje o niepełnosprawnych seniorach, którzy skorzystali z tego rodzaju wsparcia zamieszczono w tabeli 3.

Tabela 3. Liczba seniorów z orzeczeniem o niepełnosprawności z terenu powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego korzystających ze wsparcia związanego z niepełnosprawnością

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	Razem
Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	200	190	183	573
Sport kultura rekreacja	350	350	300	1000
Likwidacja barier architektonicznych	16	7	13	36
Likwidacja barier w komunikowaniu się	0	7	9	16
Likwidacja barier technicznych	8	7	8	23
Sprzęt rehabilitacyjny	4	7	16	27
Razem	578	568	529	1675

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kędzierzynie-Koźlu.

Jak pokazują przytoczone dane, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wraz z podległymi mu jednostkami realizuje szeroki zakres działań na rzecz seniorów, przede wszystkim tych, którzy są w trudnej sytuacji życiowej, mają problemy z zaspokojeniem podstawowych potrzeb życiowych i samodzielnym funkcjonowaniem w środowisku. Realizując swoje działania Ośrodek nie zapomina jednak to pracy na rzecz aktywizacji seniorów, zapewnienia

¹⁰ Raport z badania „Poczucie bezpieczeństwa osób starszych i niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej miasta Kędzierzyn-Koźle”, MOPS, Kędzierzyn-Koźle 2015; II raport z badania „Poczucie bezpieczeństwa osób starszych i niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej miasta Kędzierzyn-Koźle”, MOPS, Kędzierzyn-Koźle 2018.

im możliwości kontaktu z otoczeniem i udziału w różnorodnych inicjatywach informacyjnych, edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych, o których będzie mowa w kolejnych rozdziałach.

2.2. Działalność innych jednostek organizacyjnych Gminy Kędzierzyn-Koźle na rzecz seniorów

Seniorzy zamieszkujący na terenie miasta Kędzierzyn-Koźle mogą korzystać z ogólnej, szerokiej oferty instytucji publicznych działających w sferze kultury, sportu i rekreacji oraz z działań specjalnie dedykowanych seniorom. Instytucje, wychodząc naprzeciw potrzebom i preferencjom osób starszych, dostosowują ofertę do zapotrzebowania również tej grupy społecznej. Ze względu na jej szeroki zakres w rozdziale przedstawione zostaną najistotniejsze stałe działania *stricte* na rzecz seniorów lub z których korzystają głównie seniorzy, wdrażane w ostatnich latach w ramach stałej działalności jednostek organizacyjnych Gminy Kędzierzyn-Koźle.

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Kędzierzynie-Koźlu, mieszczący się przy al. Jana Pawła II 29, realizuje program Aktywny Senior, dedykowany osobom powyżej 55 roku życia. W jego ramach osoby starsze korzystać mogą z zajęć pilates, *aqua fitness* oraz *nordic walking* oferowanych w godzinach porannych w sali gimnastycznej Stadionu Sportowego „Kuźniczka” (ul. Grunwaldzka 71) oraz na Krytej Pływalni (al. Jana Pawła II 31). Liczbę osób korzystających z oferty zaprezentowano w tabeli 4. Od 2015 roku z oferty MOSiR korzystają słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku. MOSiR systematycznie poszerza ofertę, a zainteresowanie nią ze strony seniorów jest z roku na rok większe. W 2018 roku zajęcia dla seniorów prowadzone są aż 9 razy w tygodniu¹¹.

Tabela 4. Liczba osób w wieku 55+ korzystających z oferty MOSiR

Zajęcia	Orientacyjna liczba wejść na zajęcia/uczestników w ciągu roku		
	2015	2016	2017
Pilates	740 wejść	750 wejść	400 wejść
<i>Nordic walking</i>	80 uczestników	60 uczestników	-
<i>Aqua fitness</i>	390 wejść	1000 wejść	2500 wejść

Źródło: Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Kędzierzynie-Koźlu.

¹¹ MOSiR w Kędzierzynie-Koźlu.

Miejska Biblioteka Publiczna w Kędzierzynie-Koźlu (MBP), zlokalizowana przy ul. Rynek 3, zapewnia mieszkańcom pełną obsługę biblioteczną, służy zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, edukacyjnych i informacyjnych, upowszechnianiu wiedzy, nauki i rozwojowi kultury. MBP jest placówką centralną, w sieci miejskiej działa również 7 filii, a ze wszystkich placówek mogą korzystać również seniorzy. Biblioteka oferuje im możliwość wypożyczenia książek, korzystania na miejscu z książek i czasopism oraz udziału w różnych działaniach o charakterze kulturalnym i edukacyjnym. W 2015 roku z usług biblioteki skorzystało 3 165 osób w wieku 60+, w roku 2016 – 2 668, a w 2017 – 2 365. Główne działania realizowane przez bibliotekę na rzecz seniorów zestawione zostały w tabeli 5. Podkreślić należy, że nie są one przeznaczone wyłącznie dla seniorów, ale to oni należą do głównych odbiorców tej oferty. Działania biblioteki finansowane są ze środków własnych oraz dotacji w ramach projektów MKiDN, Unii Europejskiej oraz NCK¹².

Tabela 5. Działania Miejskiej Biblioteki Publicznej, z których korzystają głównie seniorzy

Działania MBP	Liczba odbiorców		
	2015	2016	2017
Kursy komputerowe	1268	762	189
Spotkania autorskie, prelekcje, gale itp.	757	894	855
Spotkania okolicznościowe i literackie (Dzień Babci i Dziadka, Dzień Kobiet itp.)	8	13	137
Warsztaty rękodzieła	5	39	76
Klub podróżnika	149	321	209
Salon Muzyki i Literatury	673	240	317
Wernisaże, wystawy	243	310	516
Dyskusyjny Klub Książki	62	89	66

Źródło: Miejska Biblioteka Publiczna w Kędzierzynie-Koźlu.

Szeroką ofertę kulturalną i edukacyjną zapewnia Miejski Ośrodek Kultury w Kędzierzynie-Koźlu (MOK). W jego ramach działają:

- Dom Kultury „Chemik” oraz Kino „Chemik”, przy Alei Jana Pawła II 27;
- Dom Kultury „Koźle” i Kino „Twierdza”, przy ul. Skarbowej 10;
- Dom Kultury „Lech”, przy ul. Wyzwolenia 7B;

¹² MBP w Kędzierzynie-Koźlu.

- Dom Kultury „Koźle Rogi”, przy ul. Głównej 54.

Taka sieć placówek zapewnia łatwy dostęp wszystkim mieszkańcom Kędzierzyna-Koźła. MOK nie prowadzi działań skierowanych wyłącznie do seniorów, ale z szerokiej oferty kulturalnej bardzo często korzystają osoby starsze.

Miejski Zakład Komunikacyjny w Kędzierzynie-Koźlu prowadząc akcję „Podróżuj z MZK” oferuje możliwość udziału w interesujących wycieczkach w ramach których zapewnia przejazdy do ciekawych miejsc, często również z możliwością zorganizowanego zwiedzania na miejscu. Brać w nich udział mogą wszyscy mieszkańcy, jednakże oferta cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem wśród seniorów, którzy korzystają z możliwości udziału w niedrogich wyjazdach.

2.3. Imprezy okolicznościowe realizowane w ramach polityki senioralnej

Instytucje sektora publicznego w ramach realizacji działań skierowanych do osób starszych i ich otoczenia społecznego organizują także imprezy okolicznościowe. Ich przesłaniem jest podkreślenie potencjału i aktywności osób w trzeciej tercji życia, ich wyjątkowego miejsca w społeczeństwie i rodzinie. Działania mają przeciwdziałać marginalizacji osób starszych, budować oparcie społeczne dla osób w wieku senioralnym oraz rozwijać międzypokoleniową integrację.

Do najważniejszych imprez należą organizowane od 2008 roku obchody Dni Seniora. Koordynatorem i głównym ich realizatorem jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, ale w działania aktywnie zaangażowane są także MOK, MBP i MOSiR. Imprezę patronatem obejmuje Prezydent Miasta Kędzierzyn-Koźle.

W ramach Dni Seniora realizowanych jest wiele działań o charakterze rozrywkowym, kulturalnym, edukacyjnym, sportowym i prozdrowotnym. Dla przykładu: w 2016 roku odbyła się prezentacja wyników badań „Czy senior jest eKko?” oraz eko wystawa prac podopiecznych Domów Dziennego Pobytu. Seniorzy mogli skorzystać z wycieczki krajoznawczej do Zamku Hochbergów w Pszczynie, goczałkowickich ogrodów Państwa Kapias, odbyły się: dancing utrzymany w stylu lat 60., spacer *nordic walking* z mistrzynią świata w biegach górskich Ireną Czuta-Pakosz, a także z młodzieżą z szkół ponadgimnazjalnych, I Miejski Turniej Seniorów Gry w Bule czy spektakl teatralny „Łysa śpiewaczka” w wykonaniu „Grupy Cokolwiek”.

W roku 2017 w ramach projektu „Aktywny senior polsko-czeskiego pogranicza” seniorzy wyjechali do miasta Trutnov na wydarzenie Święto Smoka, a w Kędzierzynie-Koźlu odbył się Piknik Seniora, w którym udział wzięło blisko 500 osób. Zorganizowano uroczystą sesję Miejskiej Rady Seniorów z udziałem władz miasta, gdzie nastąpiło symboliczne przekazanie kluczy do Bram Miasta. Tematem przewodnim było podsumowanie 10 lat działań Gminy na rzecz seniorów. W ramach Dni Seniora zorganizowano też spotkanie z poezją „Życie, czym jesteś...”, w które zaangażowała się młodzież, wernisaż rękodzieła seniorów „Sztuka emocji”, koncert trio: Piotr Kopietz, Piotr Kędziorek i Jarema Jarosiński „Mieczysław Fogg – Wspomnienia dawnych dni”, czy wycieczkę do Paczkowa.

W roku 2018 z kolei do Dni Seniora włączono „Festiwal zdrowia”, stanowiący element projektu „Aktywny senior polsko-czeskiego pogranicza”. W wydarzeniu brali udział goście z gmin partnerskich projektu, a w jego ramach oferowano liczne zajęcia sportowe, możliwość wykonania badań i zapoznania z nowymi trendami w zakresie profilaktyki zdrowotnej. Zorganizowano również uroczystą sesję Miejskiej Rady Seniorów, a Prezydent Miasta przekazała seniorom klucze do Bram Miasta. Seniorzy mogli wziąć udział w dyskotecie, zajęciach fitness w Infiniti Fitness Club, a także skorzystać z siłowni oraz wsparcia trenerów i ekspertów z zakresu profilaktyki zdrowotnej. Odbył się również koncert Studia Piosenki „Młynarski we wspomnieniach” połączony z wręczeniem statuetek Niezapominajki MOPS oraz wystawą prac sekcji malarskiej „Alla Prima” Stowarzyszenia Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kędzierzynie-Koźlu. Statuetki za otwartość, wrażliwość na problemy społeczne, chęć dzielenia się pomocą i zwyczajnie sercem otrzymało Radio Park F.M. oraz Pani Maria Drzewiecka. Dni Seniora stanowią szeroko zakrojony, kilkudniowy zespół różnego typu działań, przeznaczonych nie tylko dla osób starszych, ale również pozostałych mieszkańców miasta. Jest to wyraz troski o seniorów i działań na rzecz międzypokoleniowej integracji.

Miasto organizuje także inne imprezy dla seniorów, które cieszą się dużym zainteresowaniem ze strony osób starszych. W 2017 roku Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji wraz z partnerami (m.in. MOPS, MOK i MBP) zorganizował „Senioradę” w Hali Sportowej „Śródmieście”. W ramach wydarzenia można było skorzystać z różnego rodzaju porad, m.in. badania słuchu, badania wzroku, analizy składu ciała oraz zapoznać się z ofertą reklamujących się firm, np. z branży farmakologicznej czy zajmujących się zdrową żywnością.

Przeprowadzono też prezentację z zakresu udzielania pierwszej pomocy oraz wykład funkcjonariuszy Policji.

Z kolei w 2018 roku w ramach prowadzonej ogólnopolskiej kampanii „Senior Znaczy Szacunek” i obchodów Międzynarodowego Dnia Osób Starszych Krajowy Instytut Gospodarki Senioralnej, Tauron, Fundacja Ziko dla Zdrowia oraz instytucje miejskie z Kędzierzyna-Koźła – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejski Ośrodek Kultury i Miejska Biblioteka Publiczna zorganizowały „Miasteczko Seniora”. Impreza odbyła się również w Hali Sportowej „Śródmieście”. Odwiedzający „Miasteczko” mogli obejrzeć występy: dzieci szkolnych, uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy „Promyczek”, zespołu „Kwiatki Magnolii” z DDP nr 2 „Magnolia”, zespołu „Słowianki” z DDP nr 3 „Radość” oraz formacji tanecznej „Single” z DDP nr 5 „Nasz Dom”. Miały również miejsce: prezentacja z zakresu udzielania pierwszej pomocy oraz spotkanie z Moniką Juraszek, autorką książki „Sekrety zdrowego i pięknego umysłu”. Dodatkowo na stoiskach różnych firm seniorzy mogli skorzystać z porad, bezpłatnych badań oraz zajęć artystycznych, a także obejrzeć produkty przydatne osobom starszym. Szczególnie atrakcyjną była oferta konsultacji zdrowotnych, a także porady dotyczące bezpieczeństwa konsumentów.

Duże zainteresowanie tego typu imprezami, zarówno ze strony seniorów, jak i pozostałych mieszkańców Gminy, wyraźnie podkreśla zasadność realizacji takich wydarzeń. W działania angażuje się również młodzież, co pozwala na budowanie międzypokoleniowej integracji.

2.4. Wydawnictwa dla seniorów

W ramach miejskiej polityki senioralnej realizowane są również zadania w zakresie publikowania specjalnych wydawnictw kierowanych do seniorów.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przygotowuje i wydaje – w wersji papierowej i elektronicznej – bezpłatny „Informator seniora”, który zawiera podstawowe, ważne z perspektywy osób starszych informacje o urzędach i instytucjach publicznych, podmiotach ochrony zdrowia, innych instytucjach oraz organizacjach pozarządowych (ryc. 31.). Aktualna edycja z roku 2017 jest już trzecią z kolei i cieszy się dużym zainteresowaniem ze strony

seniorów. W 2017 roku MOPS wydał również ulotki informacyjne dotyczące realizacji projektu „Nie-Sami-Dzielni”, dotyczące opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.

Ryc. 31. „Informator seniora”

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu, http://www.mops-kkozle.pl/download/informator_seniora.pdf.

W 2016 roku Gmina finansowała „Dodatek senioralny” w bezpłatnym biuletynie Flesz. Zawierał on wiele różnorodnych informacji przydatnych dla seniorów oraz o seniorach i przekazywany był osobom starszym nieodpłatnie, raz w miesiącu. Od roku 2017 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przygotowuje materiały do „Dodatku senioralnego” w czasopiśmie „Nowa Gazeta Lokalna”. Dodatek ten ukazuje się comiesięcznie w ostatnim numerze miesiąca.

W ramach kilkuletniej już współpracy z redakcją kwartalnika „Empowerment Senior”, wydawanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu podejmuje działania informujące i promocyjne dotyczące inicjatyw podejmowanych na rzecz grupy osób starszych. W samym 2018 roku w trzech numerach kwartalnika ukazało się ponad dziesięć tekstów na temat oferty wsparcia i wydarzeń dedykowanych seniorom z Kędzierzyna-Koźla.

Gmina Kędzierzyn-Koźle wydała również dwa zeszyty poezji pisanej piórem seniorów.

W miesiącach kwiecień – październik 2018 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu realizował projekt socjalny „Działalność publicystyczna jako instrument aktywizacji społecznej osób starszych – utworzenie Redakcji „Świat Seniora” w Domu

Dziennego Pobytu Nr 5 „Nasz Dom” w Kędzierzynie-Koźlu. Przedsięwzięcie zostało wdrożone przez pracownika Ośrodka – Panią Katarzynę Weklicz w ramach szkolenia z zakresu II stopnia specjalizacji w zawodzie pracownika socjalnego na kierunku praca socjalna z osobami starszymi. Ideą projektu było zwiększenie poziomu aktywności społecznej osób starszych poprzez wykorzystanie ich potencjałów i możliwości w formie nieodpłatnej pracy publicystycznej. Kluczowym działaniem projektowym było utworzenie od czerwca 2018 roku Redakcji „Świat Seniora” przez seniorki – uczestniczki projektu. W toku pracy redakcyjnej powstało kilka interesujących tekstów, które opublikowane zostały w dwóch wydawnictwach: tygodniku „Nowa Gazeta Lokalna” oraz kwartalniku „Empowerment Senior”. W ramach projektu seniorki podniosły swoje umiejętności w zakresie pracy dziennikarskiej dzięki wzięciu udziału w warsztatach dziennikarskich i fotograficznych.

Dzięki działalności Gminy do seniorów docierają więc najważniejsze informacje o funkcjonowaniu instytucji oraz działaniach kierowanych do osób starszych. Jest to istotne szczególnie ze względu na tych seniorów, którzy nie korzystają z mediów elektronicznych. Bardzo ważne jest też włączenie seniorów w działania na rzecz przygotowywania materiałów dla osób starszych.

2.5. Karty zniżkowe dla seniorów

Wsparcie osób starszych realizowane jest również przy wykorzystaniu pomysłu kart zniżkowych, upoważniających do korzystania z ulg i zniżek przy zakupie produktów i usług.

W ramach działań podejmowanych na rzecz seniorów realizowany jest Program „Gmina Kędzierzyn-Koźle dla Seniora”, którego celem jest poprawa jakości życia i aktywizacja osób starszych, poprzez wprowadzenie karty „Gmina Kędzierzyn-Koźle dla Seniora”. Karta oferuje osobom starszym ulgi i zwolnienia w ramach korzystania z oferty jednostek organizacyjnych Gminy oraz innych podmiotów publicznych i prywatnych uczestniczących w programie. Kartę otrzymać może każdy mieszkaniec Gminy Kędzierzyn-Koźle, który ukończył 65 lat¹³.

¹³ Uchwała Nr XLIV/524/13 Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 30 października 2013 r. w sprawie wprowadzenia na terenie Miasta Kędzierzyn-Koźle programu „Gmina Kędzierzyn-Koźle dla Seniora”, file:///D:/Temp/Program%20Gmina%20K%4%99dzierzyn-Ko%5%BAle%20dla%20Seniora.pdf.

Karta honorowana jest w trzech jednostkach Gminy: Miejskiej Bibliotece Publicznej, Miejskim Ośrodku Kultury, Miejskim Ośrodku Sportu i Rekreacji, oraz w publicznych instytucjach kultury, jak Filharmonia Opolska im. Józefa Elsnera w Opolu i Teatrze im. Jana Kochanowskiego w Opolu, a także w 15 podmiotach prywatnych oferujących produkty i usługi z bardzo różnych dziedzin, np. usługi medyczne i rehabilitacyjne, sanatoryjne, optyczne, fryzjerskie czy samochodowe¹⁴.

Ryc. 32. Wzory kart zniżkowych dla seniorów

Źródło: „Opolska Karta Rodziny i Seniora”, <http://dlarodziny.opolskie.pl/wp-content/uploads/2018/09/Za%C5%82.-1-Wz%C3%B3r-karty.pdf>; Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie-Koźlu.

W ramach Programu „Opolskie dla Rodziny” na terenie województwa od maja 2014 roku funkcjonuje „Opolska Karta Rodziny i Seniora”, wspierając rodziny: z dwojgiem lub większą liczbą dzieci, rodzinne i instytucjonalne domy dziecka, rodziny zastępcze, rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym, osoby sprawujące opiekę nad osobą zależną oraz osoby powyżej 60 roku życia. Początkowo Karta była wydawana dla osób powyżej 65 roku życia, jednakże 24 września 2018 roku Zarząd Województwa Opolskiego przyjął Uchwałę zmieniającą „Regulamin wydawania i użytkowania Opolskiej Karty Rodziny i Seniora”, obniżając wiek senioralny uprawniający do ubiegania się o wydanie karty z 65 do 60 lat.

Partnerami Karty są firmy, instytucje i organizacje, które podpisały deklarację współpracy i zaoferowały zniżki jej posiadaczom. Według stanu na dzień 24 września 2018 roku projekt ma 200 partnerów, a największą grupę stanowią firmy świadczące usługi z zakresu zdrowia, tj. gabinety dentystyczne, salony optyczne, zakłady świadczące usługi

¹⁴ Katalog ulg i zwolnień oferowanych przez Partnerów programu „Gmina Kędzierzyn-Koźle dla Seniora”, file:///D:/Temp/Katalog%20ulg%20i%20zwolnie%C5%84%20Dla%20Seniora.pdf.

rehabilitacyjne i masażu, logopedzi, laboratoria diagnostyczne. Sporą część partnerów tworzą firmy oferujące zniżki „dla rodziny i seniora”, a wśród nich można znaleźć m.in. sklepy z odzieżą dziecięcą, sportową, sklepy rowerowe, komputerowe, drogerie, księgarnie czy parki rozrywki. W branży edukacyjnej znajdziemy szkoły języków obcych, kursy i zajęcia dodatkowe dla dzieci i dorosłych. Oferowane przez prywatne firmy zniżki to najczęściej 10-20 %¹⁵.

2.6. Miejska Rada Seniorów w Kędzierzynie-Koźlu

Gmina Kędzierzyn-Koźle umożliwia osobom starszym wpływ na sprawy dotyczące lokalnej społeczności poprzez funkcjonowanie organu złożonego z przedstawicieli seniorów, pełniącego funkcje opiniotwórcze i inicjatywne, który aktualnie nosi nazwę Miejskiej Rady Seniorów.

Działania na rzecz utworzenia pierwszej Rady Seniorów Miasta Kędzierzyn-Koźle zapoczątkowano w roku 2012. Rada powstała na mocy Zarządzenia Nr 1217/PMS/2013 Prezydenta Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 3 stycznia 2013 roku w sprawie powołania Rady Seniorów Miasta Kędzierzyn-Koźle i składała się z 5 członków. Następnie Zarządzeniem Prezydenta Miasta Kędzierzyn-Koźle Nr 1551/PMS/2013 z dnia 18 lipca 2013 roku przeprowadzono uzupełnienie składu Rady Seniorów Miasta Kędzierzyn-Koźle do 9 członków.

W związku z art. 5c ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, zgodnie z którym powoływanie Rady Seniorów pozostaje w wyłącznej kompetencji Rady Miasta, zaistniała konieczność zmiany nazwy powołanego zespołu i zastąpienie dotychczasowej Rady Konwentem Seniorów. Konwent Seniorów powołany zarządzeniem Prezydenta Miasta Kędzierzyn-Koźle Nr 1864/PMS/2014 z dnia 06 marca 2014 roku, początkowo liczył 8 członków, ale zaraz nastąpiła zmiana na skład 9-osobowy.

W związku z upływem w styczniu 2016 roku kadencji Konwentu Seniorów, w 2015 roku podjęto działania nad powołaniem Miejskiej Rady Seniorów. Rada utworzona została na mocy Uchwały Nr XXI/163/15 Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 26 listopada 2015 r. w sprawie powołania Miejskiej Rady Seniorów w Kędzierzynie-Koźlu oraz nadania jej

¹⁵ „Opolska Karta Rodziny i Seniora”, <http://dlarodziny.opolskie.pl/2018/09/25/masz-60-lat-zloz-wniosek-o-nasza-karte/>.

Statutu¹⁶ jako organ o charakterze opiniodawczym i inicjatywnym, działający na rzecz osób starszych oraz współpracujący ściśle z innymi organami Gminy. Rada Seniorów jest swoistą platformą łączącą aktywnych seniorów, organizacje pozarządowe działające na rzecz seniorów i prowadzone przez osoby starsze z instytucjami Gminy Kędzierzyn-Koźle, realizującymi działania na rzecz seniorów.

Zgodnie ze Statutem Rada działa na rzecz integracji i wspierania środowiska osób starszych, profilaktyki i promocji zdrowia osób starszych, przełamywania stereotypów na temat osób starszych i starości oraz budowania ich autorytetu, wzmacniania relacji wewnątrzpokoleniowych i międzypokoleniowych, edukacji, kultury i dziedzictwa narodowego, sportu, turystyki i rekreacji, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób starszych i zapewnienia im odpowiednich warunków życia. Zadania Rady Seniorów obejmują:

- Opiniowanie projektów aktów wydawanych przez organy Gminy dotyczących osób starszych;
- Formułowanie wniosków w sprawach dotyczących osób starszych;
- Inicjowanie działań na rzecz osób starszych;
- Monitorowanie potrzeb osób starszych;
- Upowszechnianie wiedzy o potrzebach i prawach osób starszych;
- Budowanie pozytywnego wizerunku osób starszych;
- Współpracę z podmiotami działającymi na rzecz osób starszych;
- Informowanie społeczności Gminy o kierunkach działań podejmowanych przez Gminę oraz inne podmioty na rzecz środowiska osób starszych.

W skład Rady wchodzi od 7 do 13 członków, w tym od 2 do 4 przedstawicieli osób starszych oraz od 5 do 9 przedstawicieli podmiotów działających na rzecz osób starszych. Przedstawiciele osób starszych uzyskać muszą pisemne poparcie co najmniej 50 osób starszych, zamieszkałych na terenie miasta Kędzierzyn-Koźle, zaś przedstawiciele organizacji mogą być zgłaszani przez podmioty działające na rzecz osób starszych, w szczególności

¹⁶ Uchwała Nr XXI/163/15 Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 26 listopada 2015 r. w sprawie powołania Miejskiej Rady Seniorów w Kędzierzynie-Koźlu oraz nadania jej Statutu, http://duwo.opole.uw.gov.pl/WDU_O/2015/2877/akt.pdf.

organizacje pozarządowe oraz podmioty prowadzące uniwersytety trzeciego wieku. Kadencja Rady trwa 4 lata.

W wyniku wyborów oraz wyborów uzupełniających przeprowadzonych w 2016 roku w skład Rady weszło 4 przedstawicieli osób starszych oraz 8 przedstawicieli organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów. W Radzie reprezentowane są następujące podmioty non-profit: Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kędzierzynie-Koźlu, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy z siedzibą w Koźlu, Uniwersytet Trzeciego Wieku „Ziemi Kozielskiej”, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Oddziału Rejonowego z siedzibą w Kędzierzynie, Stowarzyszenie Kresowian Kędzierzyn-Koźle, Caritas Diecezji Opolskiej, Polski Związek Działkowców – Okręg Opolski oraz Polski Związek Niewidomych Okręg Opolski Koło Kędzierzyn-Koźle.

2.7. Organizacje pozarządowe działające na rzecz seniorów

Działania na rzecz seniorów realizują instytucje publiczne, jednakże niezwykle ważnym obszarem działalności senioralnej jest aktywność organizacji pozarządowych. Istotność trzeciego sektora w tym zakresie wynika z dwóch powodów. Po pierwsze, seniorzy są odbiorcami działań organizacji pozarządowych, które realizują zadania dla zaspokojenia ich potrzeb, rozwiązywania problemów i tworzenia warunków do godnego i komfortowego życia. Po drugie, sektor non-profit jest obszarem aktywności seniorów, którzy sami tworzą organizacje pozarządowe i działają w nich, zaspokajając przy tym własne potrzeby, ale również pomagając innym. Wśród organizacji pozarządowych wyróżnić możemy takie, które nastawione są *stricte* na działalność senioralną, ale zwrócić należy uwagę na fakt, że seniorzy działać mogą w różnorodnych organizacjach oraz korzystać z ich oferty. Zgodnie z informacją Urzędu Miasta Kędzierzyn-Koźle w 2018 roku działalność prowadziły 122 organizacje pozarządowe, realizujące różnorodne cele statutowe i aktywne na różnych polach¹⁷. Do kluczowych podmiotów non-profit skupiających seniorów i działających na ich rzecz należą:

- Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kędzierzynie-Koźlu;
- Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku „Ziemi Kozielskiej”;
- Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Koźlu;

¹⁷ Lista stowarzyszeń, <http://www.kedzierzynkozle.pl/pl/strona/lista-stowarzyszen>.

- Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Kędzierzynie;

Do organizacji, które również działają na rzecz seniorów i w których udzielają się osoby starsze należą też: Polski Związek Niewidomych, Polski Czerwony Krzyż, Stowarzyszenie Kresowian, Caritas Diecezji Opolskiej, Polski Związek Działkowców, Stowarzyszenie Zespół Pieśni i Tańca Komes oraz Stowarzyszenie Przyjaciół Chóru Echo Kresów.

Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kędzierzynie-Koźlu (UTW) na dzień 31 grudnia 2017 roku skupiało 319 członków, z których wszyscy byli w wieku 60+. UTW prowadzi działania w zakresie aktywizacji i edukacji osób starszych. Założone cele realizuje poprzez organizowanie wykładów audytoryjnych o różnorodnej tematyce, zajęć fakultatywnych, jak: nauka języków, seminarium historyczne, warsztaty: komputerowe, malarstwa, rękodzieła, oraz zajęcia usprawniające kondycję fizyczną (pływanie, gimnastyka rehabilitacyjna, terapia tańcem). UTW organizuje również imprezy kulturalne, wyjazdy do instytucji kultury, pikniki oraz jedno i kilkudniowe wycieczki turystyczne¹⁸.

Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku „Ziemi Kozielskiej” (UTW) na dzień 31 grudnia 2017 roku skupiało 145 członków, w tym 140 w wieku 60+. Jego głównym celem jest aktywizacja intelektualna i psychofizyczna osób w wieku 55+. Realizuje go poprzez organizację wykładów audytoryjnych o różnorodnej tematyce, spotkań ludźmi kultury, nauki i polityki, lekarzami itp., zajęć językowych (z języka angielskiego i niemieckiego) oraz sportowo-rekreacyjnych, jak gimnastyka w wodzie, gimnastyka ruchowa, joga, ruch tańcem. Członkowie mogą też uczestniczyć w zajęciach rękodzieła, komputerowych czy klubie szachowym. UTW organizuje wyjazdy do teatrów i teatrów muzycznych, wycieczki turystyczne oraz wieczorki przy muzyce. Ma własną Kawiarenkę Seniora¹⁹.

Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Kędzierzynie jest organizacją skupiającą emerytów, rencistów i inwalidów w celu poprawiania ich warunków socjalno-bytowych oraz uczestniczenia w życiu społecznym przez współdziałanie z organami władzy i administracji publicznej, samorządowej oraz z innymi organizacjami społecznymi. Działa w zakresie organizowania życia kulturalnego i artystycznego emerytów, rencistów

¹⁸ Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kędzierzynie-Koźlu, <http://www.sutwkedzierzynkozle.pl/onas>.

¹⁹ Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku „Ziemi Kozielskiej”, <http://www.ziemiakozielska.pl/o-nas/>.

i inwalidów, zagospodarowania czasu wolnego, rozwijania aktywności towarzyskiej, a także prowadzi działania o charakterze edukacyjnym. Organizuje wczasy, wycieczki turystyczno-krajoznawcze, imprezy integracyjne, wyjazdy do instytucji kultury, prelekcje i wykłady, szkolenia z pierwszej pomocy, kursy obsługi komputera. Związek udziela swoim członkom porad prawnych, zapomóg finansowych i rzeczowych, inicjuje też działania na rzecz najstarszych seniorów w wieku 90+.

Podobne działania na rzecz seniorów prowadzi Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Koźlu. Na dzień 31 grudnia 2017 skupiał on 564 osoby w wieku 60+. Koncentruje się na spotkaniach kulturalno-rozrywkowych, organizacji wycieczek krajoznawczo-turystycznych, imprez integracyjnych takich jak pikniki i zabawy oraz wczasów. Związek dostarcza też osobom najstarszym paczki żywnościowe, prowadzi działania edukacyjne w zakresie edukacji prozdrowotnej i profilaktyki, inicjuje działania na rzecz poprawy jakości życia osób starszych.

Zasięg oddziaływania tych organizacji mierzony liczbą członków oraz liczbą osób korzystających z oferty organizacji, wskazaną w tabeli 6. jest znaczący. Świadczy to z jednej strony o aktywnej działalności organizacji seniorskich, z drugiej zaś o dużym zainteresowaniu ich ofertą.

Tabela 6. Liczba odbiorców działań organizacji senioralnych

Organizacja	2015	2016	2017
Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kędzierzynie-Koźlu	363	347	319
Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku „Ziemi Kozielskiej”	54	150	145
Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Kędzierzynie	1100	1186	1104
Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Koźlu	431*	586*	750*

* suma odbiorców poszczególnych działań

Źródło: Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kędzierzynie-Koźlu, Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku „Ziemi Kozielskiej”, Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Kędzierzynie, Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Koźlu.

Działalność pomocową na rzecz chorych i niepełnosprawnych seniorów (i nie tylko seniorów) realizuje Caritas Diecezji Opolskiej. Prowadzi ono hospicjum domowe/domową

opiekę paliatywną, która obejmuje dostęp do opieki zdrowotnej udzielanej przez lekarza i pielęgniarkę, wizyty lekarskie i pielęgniarskie oraz porady lub wizyty fizjoterapeuty i psychologa. Caritas realizuje również działania w poradni medycyny paliatywnej w formie porad i konsultacji lekarskich oraz psychologicznych w poradni lub w domu pacjenta. Caritas świadczy też opiekę pielęgnacyjną poprzez udzielanie świadczeń pielęgnacyjno-opiekuńczych w środowisku domowym osobom chorym, niepełnosprawnym, samotnym i starym. Na swoje działania organizacja uzyskuje wsparcie ze środków Gminy Kędzierzyn-Koźle.

Organizacje pozarządowe prowadząc działalność statutową w ramach współpracy z Gminą Kędzierzyn-Koźle korzystają z wsparcia finansowego. Realizują w tym zakresie cele corocznych programów współpracy z podmiotami non-profit. Kluczowe obszary działania obejmują tu ochronę i promocję zdrowia oraz pomoc społeczną, kulturę, sztukę, ochronę dóbr kultury i tradycji, wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej oraz turystyki, ekologię i ochronę zwierząt oraz ochronę środowiska przyrodniczego, a także promocję i organizację wolontariatu. W ramach wspieranych działań znalazły się projekty na rzecz seniorów, w tym realizowane przez organizacje senioralne. Do kluczowych, w przypadku wsparcia seniorów i organizacji senioralnych, w latach 2016-2017 zaliczyć należy obszary:

- Ochrony i promocji zdrowia oraz pomocy społecznej – wsparcie w tym obszarze uzyskał Caritas Diecezji Opolskiej w Opolu w zakresie opieki pielęgnacyjnej polegającej na udzielaniu świadczeń pielęgnacyjno-opiekuńczych w środowisku domowym (przez 24 godziny na dobę) osobom chorym, niepełnosprawnym, samotnym i starym, w zakresie udzielania świadczeń w poradni medycyny paliatywnej i hospicjum domowym/domowej opiece paliatywnej oraz w zakresie opieki rehabilitacyjnej, a także Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kędzierzynie-Koźlu oraz Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku „Ziemi Kozielskiej” na zadania z zakresu aktywizacji osób starszych;
- Kulturę, sztukę, ochronę dóbr kultury i tradycji – w tej sferze wsparcie otrzymały organizacje realizujące działania w zakresie upowszechniania i podtrzymywania tradycji i kultury kresowej oraz kultur współtworzących lokalną społeczność, kultywowania tradycji i folkloru, jak: Stowarzyszenia Kresowian, Stowarzyszenie Przyjaciół Chóru Echo Kresów oraz Stowarzyszenie Zespół Pieśni i Tańca Komes oraz

Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku „Ziemi Kozielskiej” w zakresie działalności kulturalnej i organizacji imprez kulturalnych;

- Upowszechnianie turystyki – w tym zakresie dofinansowanie uzyskało Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku „Ziemi Kozielskiej” na działalność turystyczną²⁰.

Organizacje skupiające seniorów i działające na ich rzecz uzyskiwały również wsparcie w ramach inicjatywy lokalnej, np. Uniwersytet Trzeciego Wieku Ziemi Kozielskiej otrzymał dofinansowanie na produkcję i dystrybucję kotylionów²¹, a działania cenne z perspektywy seniorów realizowane są także w ramach Budżetu Obywatelskiego. Przykładami takich inicjatyw mogą być między innymi: budowa tężni solankowej na terenie rekreacyjno-sportowym przy ul. Kośnego, remonty i budowy chodników, modernizacje terenów rekreacyjnych, w tym np. w okolicy DDP Nr 5²².

2.8. Aktywność społeczna, kulturalna, edukacyjna i sportowo-rekreacyjna seniorów

Szczegółowe ilościowe określenie zakresu aktywności społecznej, kulturalnej, edukacyjnej czy sportowej seniorów nie jest możliwe, ze względu na brak szczegółowych danych dotyczących zaangażowania seniorów w tych sferach. Jednocześnie informacje dotyczące korzystania przez seniorów z oferty instytucji publicznych oraz zaangażowania w działalność i udział w ofercie organizacji pozarządowych pozwalają na oszacowanie zakresu aktywności osób starszych i przedstawienie głównych obszarów tej aktywności, realizowanych przez starszych mieszkańców Gminy.

²⁰ *Sprawozdanie z realizacji Programu współpracy Gminy Kędzierzyn-Koźle z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami działającymi w zakresie pożytku publicznego za rok 2017*, Kędzierzyn-Koźle 2018, file:///D:/Temp/sprawozdanie_z_realizacji_Programu_wsp%C3%B3lpracy_z_organizacjami_pozarz%C4%85dowymi_za_2017.pdf; *Sprawozdanie z realizacji Programu współpracy Gminy Kędzierzyn-Koźle z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami działającymi w zakresie pożytku publicznego za rok 2016*, Kędzierzyn-Koźle 2017, http://www.kedzierzynkozle.pl/sites/default/files/sprawozdanie_ze_wspolpracy_z_ngo_za_2016_rok.pdf

²¹ Wydział Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Miasta w Kędzierzynie-Koźlu.

²² Budżet Obywatelski, <http://bip.kedzierzynkozle.pl/artykuly/66/budzet-obywatelski>.

Sfera aktywności społecznej seniorów obejmuje przede wszystkim:

- Działalność w Miejskiej Radzie Seniorów w Kędzierzynie-Koźlu, skupiającej przedstawicieli organizacji działających na rzecz seniorów oraz delegatów samych seniorów;
- Zaangażowanie w działalność organizacji pozarządowych, w szczególności o charakterze *stricte* senioralnym, jak: Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kędzierzynie-Koźlu, Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku „Ziemi Kozielskiej”, Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Kędzierzynie, Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Koźlu, ale także prowadzących działalność w obszarze kultury i tradycji, jak: Stowarzyszenie Kresowian, Stowarzyszenie Zespół Pieśni i Tańca Komes oraz Stowarzyszenie Przyjaciół Chóru Echo Kresów. Osoby starsze angażują się także w działalność instytucji pomocowych, szczególnie Caritas;
- Aktywność o charakterze samopomocowym i wspierającym, realizowaną w kręgach sąsiedzkich oraz w ramach organizacji pozarządowych;
- Działania na rzecz realizacji projektów w ramach inicjatywy lokalnej oraz Budżetu Obywatelskiego.

Aktywność kulturalna seniorów realizowana jest głównie poprzez:

- Realizację działań w sferze kultury, tradycji i kultury kresowej, kultywowania tradycji i folkloru w ramach organizacji pozarządowych, przede wszystkim: Stowarzyszenia Kresowian, Stowarzyszenia Zespół Pieśni i Tańca Komes oraz Stowarzyszenia Przyjaciół Chóru Echo Kresów;
- Udział w wydarzeniach kulturalnych organizowanych przez organizacje pozarządowe oraz instytucje publiczne, szczególnie Miejski Ośrodek Kultury i Miejską Bibliotekę Publiczną;
- Udział w zajęciach z zakresu kultury oferowanych przez Miejski Ośrodek Kultury, Miejską Bibliotekę Publiczną oraz organizacje pozarządowe;
- Korzystanie z oferty kin w Kędzierzynie-Koźlu oraz z oferty wyjazdów do instytucji kultury realizowanych przez organizacje pozarządowe;
- Korzystanie z oferty czytelniczej Miejskiej Biblioteki Publicznej.

- Korzystanie z oferty kulturalnej domów dziennego pobytu w Kędzierzynie-Koźlu.

Sfera aktywności edukacyjnej seniorów obejmuje w szczególności:

- Udział w zajęciach edukacyjnych w ramach uniwersytetów trzeciego wieku;
- Udział w zajęciach edukacyjnych oferowanych przez Miejski Ośrodek Kultury i Miejską Bibliotekę Publiczną;
- Udział w zajęciach edukacyjnych w domach dziennego pobytu.

Aktywność sportowa i rekreacyjna seniorów realizowana jest między innymi poprzez:

- Udział w zajęciach sportowych i rekreacyjnych, wyjazdach turystycznych oraz wczasach oferowanych przez uniwersytety trzeciego wieku oraz inne organizacje pozarządowe;
- Udział w zajęciach sportowych oferowanych przez Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji;
- Udział w zajęciach rekreacyjnych i usprawniających w domach dziennego pobytu;
- Aktywność sportową i rekreacyjną realizowaną indywidualnie w parkach, na terenach zielonych i siłowniach na świeżym powietrzu;
- Udział w wycieczkach organizowanych przez MZK.

Zespół zaprezentowanych aktywności seniorów pozwala na wskazanie na szeroki zakres możliwości działania seniorów w sferze społecznej, kulturalnej, edukacyjnej i sportowo-rekreacyjnej. Nie oznacza to jednak, że wszystkie osoby starsze są aktywne i korzystają z przedstawionych możliwości działania. Istotą działań prowadzonych na rzecz seniorów powinno więc być z jednej strony stwarzanie możliwości realizacji różnych aktywności, z drugiej zaś zachęcanie do ich podjęcia.

2.9. Sytuacja seniorów – analiza SWOT

Przeprowadzona diagnoza pozwala na wskazanie zarówno problemów społecznych seniorów i niedostatków w zakresie oferty skierowanej do osób starszych, jak i zasobów oraz osiągnięć w realizowanej polityce senioralnej. Zasadne jest więc wyróżnienie mocnych i słabych stron w zakresie sytuacji seniorów w Gminie Kędzierzyn-Koźle oraz szans i zagrożeń dotyczących przyszłego funkcjonowania osób starszych. Taki przegląd sporządzony został w formie analizy SWOT (tabela 7.).

Tabela 7. Analiza SWOT w zakresie sytuacji seniorów w Gminie Kędzierzyn-Koźle

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – Przestrzeń publiczna przyjazna dla osób starszych (główne trakty komunikacyjne, chodniki, przejścia dla pieszych, ścieżki rowerowe, kostka „stop”, ławeczki); – Brak barier architektonicznych w większości obiektów publicznych i prywatnych z których korzystają seniorzy (Urząd Miasta, MOPS, poczta, banki, ZUS, starostwo); – Duża liczba sfer rekreacyjnych (parki, siłownie na świeżym powietrzu); – Tężnia solankowa; – Przystosowana dla potrzeb seniorów komunikacja miejska (tabor niskopodłogowy, system głośnomówiący); – Dobra infrastruktura MOPS: 5 domów dziennego pobytu, Ośrodek Wsparcia Dziennego dla osób z zespołem otępiennym w ramach Domu Dziennego Pobytu Nr 3; – Szeroka oferta zajęć aktywizacyjnych w domach dziennego pobytu; – Oferta tanich obiadów dla seniorów z dowozem; – Usługi opiekuńcze realizowane w strukturze MOPS i przez spółdzielnię socjalną, w tym w ramach projektu „Nie-Sami-Dzielni – rozwój usług społecznych oraz wspierających osoby niesamodzielne” oferowane w godzinach popołudniowych oraz w soboty, niedziele i święta; – Teleopieka realizowana w ramach projektu „Nie-Sami-Dzielni – rozwój usług społecznych oraz wspierających osoby niesamodzielne”; – Atrakcyjna oferta w zakresie mieszkań chronionych dla seniorów; – Oddział Geriatrii w Samodzielnym Publicznym Zespole Opieki Zdrowotnej w Kędzierzynie-Koźlu sprawujący całościową i całodobową opiekę medyczną nad chorymi, którzy ukończyli 60. rok życia; 	<ul style="list-style-type: none"> – Niedostatki w zakresie dostosowania przestrzeni publicznych dla osób starszych i niepełnosprawnych (boczne uliczki, niektóre budynki użyteczności publicznej); – Niedoinformowanie seniorów; – Roszczeniowość seniorów, brak własnej inicjatywy; – Brak zainteresowania seniorami ze strony rodziny, bliskich, sąsiadów; – Ograniczone możliwości opieki nad seniorami ze strony rodzin; – Ubóstwo – rosnąca liczba seniorów bez własnych świadczeń lub z bardzo niskimi świadczeniami; – Niedostateczny zakres wsparcia w zakresie usług opiekuńczych (zbyt mała liczba godzin opieki, ograniczony dostęp do usług, opieka w godzinach popołudniowych oraz w soboty, niedziele i święta tylko w ramach projektu); – Brak oferty usług odciążeniowych dla rodzin opiekujących się niesamodzielnymi seniorami; – Niedostateczny zakres wsparcia w zakresie dostępu do tanich posiłków z dowozem; – Kolejka oczekujących na dom dziennego pobytu; – Brak domu pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku na terenie miasta; – Brak zakładu opiekuńczo-leczniczego na terenie miasta; – Ograniczona dostępność lekarzy, szczególnie specjalistów, ograniczony dostęp do wizyt domowych, pielęgniarki środowiskowej, pielęgniarskiej opieki długoterminowej i opieki paliatywnej; – Brak zainteresowania ofertą instytucji publicznych i organizacji pozarządowych kierowaną do seniorów; – Ograniczona ilość zajęć z zakresu posługiwania się nowymi technologiami dla seniorów;

<ul style="list-style-type: none"> – Przychodnie POZ na większości osiedli; – Hospicjum w budowie; – Miejska Rada Seniorów; – Dobra współpraca seniorów i ich organizacji z Gminą; – Dobra infrastruktura kulturalna, sportowa i rekreacyjna dla seniorów; – Szeroka oferta kulturalna i edukacyjna dla seniorów ze strony instytucji publicznych; – Rozbudowana sieć bibliotek; – Zajęcia sportowo-rekreacyjne dla seniorów organizowane przez MOSiR; – Duża liczba aktywnych organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów; – Dwa uniwersytety trzeciego wieku oferujące zajęcia edukacyjne, ale również kulturalne i rekreacyjne; – Szeroka oferta edukacyjna, kulturalna i sportowo-rekreacyjna organizacji pozarządowych; – Działania z zakresu integracji międzypokoleniowej; – Karty zniżkowe dla osób starszych: karta „Gmina Kędzierzyn-Koźle dla Seniora” oraz „Opolska Karta Rodziny i Seniora”; – Imprezy okolicznościowe dla seniorów, w tym obchody Dni Seniora; – Wydawnictwa o charakterze informacyjnym dedykowane seniorom. 	<ul style="list-style-type: none"> – Brak wolontariatu senioralnego (realizowanego przez seniorów dla seniorów).
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – Realizacja założeń „Polityki senioralnej w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2019-2023”; – Pozyskiwanie i realizacja projektów na rzecz seniorów finansowanych ze źródeł zewnętrznych; – Zwiększenie aktywności społecznej seniorów; – Rozwój wolontariatu senioralnego i wsparcia sąsiedzkiego; – Poprawa sytuacji zdrowotnej seniorów wynikająca z większej świadomości, dostępności do profilaktyki oraz postępu medycyny; 	<ul style="list-style-type: none"> – Znaczący przyrost liczebny kategorii wiekowej 60+; – Wzrost liczby gospodarstw domowych seniorów, w tym gospodarstw jednoosobowych; – Zmiana modelu rodziny w kierunku dalszego osłabiania więzi rodzinnych; – Niska świadomość społeczna dotycząca potrzeb i problemów seniorów; – Przedmiotowe traktowanie osób starszych; – Niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację zadań w związku z rosnącą liczbą seniorów;

<ul style="list-style-type: none">– Wdrożenie teleopieki i telemedycyny jako alternatywy w związku z ograniczoną dostępnością do usług medycznych;– Zwiększający się poziom świadomości społecznej na temat starzenia się i zdrowego trybu życia;– Rozwój tzw. srebrnej gospodarki;– Rozwój integracji międzypokoleniowej;– Rozwój rodzinnych domów pomocy społecznej;– Rozwój usług mobilnych (np. dowóz zakupów, posiłków).	<ul style="list-style-type: none">– Pogłębiające się ubóstwo seniorów związane z coraz niższymi emeryturami osób wchodzących w wiek emerytalny;– Wykluczenie informacyjnej i cyfrowe osób starszych.
--	---

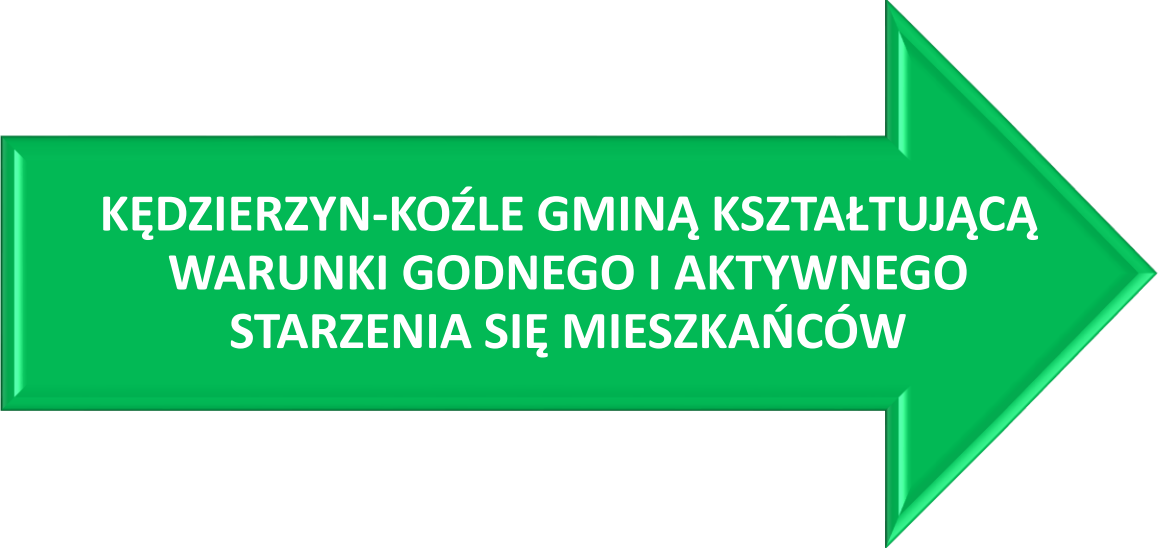
Źródło: Opracowanie własne.

3. Działania w zakresie polityki senioralnej na lata 2019-2023

3.1. Misja miejskiej polityki senioralnej

Kluczowym celem strategii *Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2019-2023* jest zaplanowanie działań prowadzących do zaspokojenia najistotniejszych potrzeb seniorów, zapewnienia im godnego i wysokiej jakości życia w mieście, w tym udziału w życiu społecznym oraz możliwości samorealizacji w różnych obszarach, a także włączenie seniorów do wspólnoty lokalnej w ramach międzypokoleniowej integracji. Dla realizacji tego założenia niezbędne było przeprowadzenie diagnozy, a następnie wytyczenie planów przyszłych działań – określenie misji społecznej, celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań.

Określenie społecznej misji miejskiej polityki senioralnej sprzyjać ma ukierunkowaniu celów i zadań strategii na jej realizację, a co za tym idzie skoncentrowanie działań instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej na poprawie jakości życia seniorów. *Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2019-2023* przyjmuje jako podstawę swoich działań następującą misję społeczną:

**KĘDZIERZYN-KOŹLE GMINĄ KSZTAŁTUJĄCĄ
WARUNKI GODNEGO I AKTYWNEGO
STARZENIA SIĘ MIESZKAŃCÓW**

Realizacji misji miejskiej polityki senioralnej podporządkowane będą cele i zadania wytyczone w niniejszym dokumencie. Ich realizacja przyczyni się do poprawy jakości życia seniorów oraz stworzenia im możliwości godnego i aktywnego starzenia się.

3.2. Cele i zadania w zakresie polityki senioralnej

W oparciu o przeprowadzoną analizę demograficzną oraz diagnozę sytuacji seniorów w Gminie Kędzierzyn-Koźle wytyczono cztery cele strategiczne przewidziane do realizacji na lata 2019-2023:

- **Cel strategiczny 1. Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb starzejącego się społeczeństwa;**
- **Cel strategiczny 2. Poprawa jakości i dostosowanie usług społecznych do potrzeb osób w wieku 60+;**
- **Cel strategiczny 3. Zwiększenie aktywności seniorów i ich udziału w życiu miasta;**
- **Cel strategiczny 4. Harmonizacja współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych.**

Cel strategiczny 1. Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb starzejącego się społeczeństwa nakierowany jest na działania o charakterze infrastrukturalnym, które mają zaadaptować przestrzeń miejską do potrzeb starzejącego się społeczeństwa. Diagnoza sytuacji seniorów wykazała, że w ostatnich latach wiele zmieniło się na korzyść, szczególnie w zakresie dostosowania budynków użyteczności publicznej oraz przestrzeni w centrum miasta dla osób z problemami w poruszaniu się, jednakże takie działania nadal są potrzebne. W ramach realizacji tego celu zaplanowano więc zadania kreujące przyjazne seniorom przestrzenie miejskie i budynki, zapewniające dostęp do transportu publicznego, a także aranżujące przestrzeń publiczną w sposób przyjazny dla osób starszych i sprzyjający międzypokoleniowej integracji dzięki wspólnemu użytkowaniu przestrzeni.

Cel strategiczny 2. Poprawa jakości i dostosowanie usług społecznych do potrzeb osób w wieku 60+ stanowi odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby w sferze usług społecznych dla seniorów i ich rodzin. Wiąże się *stricte* z wyzwaniami starzejącego się społeczeństwa i zwiększającym się zapotrzebowaniem na działania opiekuńcze dla seniorów oraz wspierające rodziny zajmujące się niesamodzielnymi osobami starszymi. W tym zakresie zaplanowano rozwój infrastruktury i działań opiekuńczych w ramach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz przy zaangażowaniu sektora pozarządowego i podmiotów ekonomii społecznej. Niezwykle istotne jest podjęcie działań na rzecz rodzin zajmujących się seniorami

wymagającymi stałej opieki, co pozwoli na możliwie najdłuższe utrzymanie osób starszych w ich rodzinie i środowisku.

Cel strategiczny 3. Zwiększenie aktywności seniorów i ich udziału w życiu miasta ma na celu rozwój działań wspierających aktywne starzenie się, a więc rozwijających aktywizację społeczną i obywatelską osób starszych, integrację seniorów, korzystanie z dostępnej oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej. Podstawą realizacji tego celu będą działania o charakterze informacyjnym, upowszechniające wśród seniorów wiedzę o ofercie przeznaczonej dla osób w wieku 60+. Propozycje edukacyjne, kulturalne, rekreacyjne i sportowe dla seniorów będą stale dostosowywane do ich potrzeb i poszerzane. Dotyczy to zarówno oferty instytucji publicznych, jak też organizacji pozarządowych. Dodatkowo prowadzone będą działania aktywizujące seniorów, zachęcające do korzystania z szerokiej oferty, jak też podejmowania działań na rzecz jej tworzenia i samodzielnej realizacji zadań. W tym kontekście istotne będą prace na rzecz kreowania przestrzeni samoorganizacji i samopomocy seniorów.

Cel strategiczny 4. Harmonizacja współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych ma z kolei doprowadzić do wykreowania i pogłębienia przestrzeni współpracy różnorodnych instytucji oraz organizacji aktywnych w sferze polityki senioralnej. Kluczowe w tym zakresie są zadania stawiane przed instytucjami gminnymi w sferze lobbingu na rzecz poprawy zakresu i jakości opieki zdrowotnej dla seniorów oraz oferty pomocy społecznej świadczonej przez powiat. Ważnym aspektem prowadzonej polityki senioralnej Gminy Kędzierzyn-Koźle jest też wsparcie organizacji pozarządowych, szczególnie tych, które skupiają seniorów i stanowią przestrzeń ich samoorganizacji i aktywności społecznej.

Cele strategiczne wyznaczają główne, strategiczne kierunki działań na rzecz seniorów. Ich konkretyzacją są cele operacyjne oraz zadania przewidziane do realizacji. Cele strategiczne, operacyjne oraz zadania tworzą hierarchiczny układ oddziaływań, które przyczynią się do realizacji przyjętej w dokumencie misji. Cele strategiczne, operacyjne i zadania zestawione zostały w tabeli 8., natomiast w tabeli 9. zaprezentowano realizatorów zadań i wskaźniki ich realizacji.

Tabela 8. Cele strategiczne, operacyjne i zadania w zakresie polityki senioralnej w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2019-2023

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania
Cel strategiczny 1. Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb starzejącego się społeczeństwa	Cel operacyjny 1.1. Dostosowanie przestrzeni miejskiej do potrzeb osób z problemami z poruszaniem się	Zadanie 1.1.1. Likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni publicznej Zadanie 1.1.2. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej Zadanie 1.1.3. Zwiększenie liczby kursów obsługiwanych przez autobusy niskopodłogowe
	Cel operacyjny 1.2. Aranżacja przestrzeni publicznych uwzględniająca potrzeby seniorów	Zadanie 1.2.1. Zwiększenie liczby udogodnień dla seniorów w przestrzeni publicznej Zadanie 1.2.2. Budowa tężni
Cel strategiczny 2. Poprawa jakości i dostosowanie usług społecznych do potrzeb osób w wieku 60+	Cel operacyjny 2.1. Intensyfikacja działań na rzecz wsparcia w utrzymaniu seniorów wymagających opieki w ich środowisku	Zadanie 2.1.1. Zwiększenie dostępności tanich obiadów z dowozem Zadanie 2.1.2. Zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania popołudniami oraz w soboty, niedziele i święta Zadanie 2.1.3. Zwiększenie liczby miejsc w domach dziennego pobytu Zadanie 2.1.4. Zwiększenie liczby miejsc w mieszkaniach chronionych
	Cel operacyjny 2.2. Wsparcie rodzin w opiece nad seniorami	Zadanie 2.2.1. Warsztaty edukacyjno-wspierające dla opiekunów osób zależnych Zadanie 2.2.2. Rozwój działań na rzecz zapewnienia usług „pogotowia opiekuńczego” dla opiekunów niesamodzielnych seniorów Zadanie 2.2.3. Zapewnienie opieki wytnieniowej opiekunom osób zależnych
Cel strategiczny 3. Zwiększenie aktywności seniorów i ich udziału w życiu miasta	Cel operacyjny 3.1. Zwiększenia aktywności społecznej seniorów	Zadanie 3.1.1. Rozszerzenie działań Miejskiej Rady Seniorów o faktyczne wykorzystanie funkcji inicjatywnej Zadanie 3.1.2. Włączenie seniorów w działalność na rzecz innych osób starszych w ramach programu „Senior dla seniora” Zadanie 3.1.3. Wsparcie rozwoju działań edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych realizowanych przez organizacje senioralne

	<p>Cel operacyjny 3.2. Upowszechnianie wiedzy o dostępnej ofercie dla osób 60+</p>	<p>Zadanie 3.2.1. Kontynuacja wydawania „Informatora seniora” Zadanie 3.2.2. Utworzenie i finansowanie przez Gminę kwartalnika „Świat seniora” Zadanie 3.2.3. Kontynuowanie publikacji „Dodatku senioralnego” w lokalnym piśmie Zadanie 3.2.4. Utworzenie portalu „E-porada” dla seniora Zadanie 3.2.5. Rozwój innych działań o charakterze informacyjnym i doradczym</p>
	<p>Cel operacyjny 3.3. Rozszerzenie oferty edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej dla seniorów</p>	<p>Zadanie 3.3.1. Rozwój działań edukacyjnych dotyczących problemów wiążących się ze starością Zadanie 3.3.2. Kontynuowanie i poszerzanie bieżących działań realizowanych na rzecz seniorów przez instytucje gminne Zadanie 3.3.3. Kontynuowanie i rozwijanie działań w zakresie organizacji imprez okolicznościowych dla seniorów</p>
<p>Cel strategiczny 4. Harmonizacja współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych</p>	<p>Cel operacyjny 4.1. Współpraca instytucji Gminy z innymi podmiotami na rzecz wsparcia seniorów i rozwoju opieki nad seniorami</p>	<p>Zadanie 4.1.1. Wspieranie działań na rzecz utworzenia domu pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku w Kędzierzynie-Koźlu przez powiat kędzierzyńsko-kozielski Zadanie 4.1.2. Wspieranie działań realizowanych przez instytucje ochrony zdrowia na rzecz utworzenia zakładu opiekuńczo-leczniczego Zadanie 4.1.3. Wspieranie działań realizowanych przez instytucje ochrony zdrowia na rzecz zwiększenia zakresu pielęgniarstwa długoterminowego Zadanie 4.1.4. Lobbying w zakresie wprowadzenia szkoleń dla lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej w zakresie wsparcia seniorów, w tym osób wymagających stałej opieki</p>
	<p>Cel operacyjny 4.2. Współpraca instytucji Gminy z organizacjami pozarządowymi realizującymi działania na rzecz seniorów</p>	<p>Zadanie 4.2.1. Kontynuacja i rozwój finansowej i pozafinansowej współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi w sferze polityki senioralnej Zadanie 4.2.2. Współpraca instytucji gminnych i organizacji pozarządowych na rzecz realizacji działań promujących międzypokoleniową integrację i poprawiających wizerunek osób starszych</p>

	<p>Cel operacyjny 4.3. Podnoszenie standardów działań na rzecz osób starszych</p>	<p>Zadanie 4.3.1. Bieżące diagnozowanie potrzeb i oczekiwań osób starszych w odniesieniu do oferty miejskiej</p> <p>Zadanie 4.3.2. Kształcenie kadr pomocy społecznej i innych realizatorów działań na rzecz osób starszych</p> <p>Zadanie 4.3.3. Wdrażanie i upowszechnianie nowoczesnych technologii w realizacji usług społecznych</p>
--	--	--

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 9. Zadania, realizatorzy i wskaźniki realizacji zadań polityki senioralnej
w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2019-2023

Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki
Zadanie 1.1.1. Likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni publicznej	- Urząd Miasta	- liczba usuniętych barier architektonicznych - wydatki na likwidację barier architektonicznych
Zadanie 1.1.2. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej	- Urząd Miasta - instytucje użyteczności publicznej	- liczba usuniętych barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej
Zadanie 1.1.3. Zwiększenie liczby kursów obsługiwanych przez autobusy niskopodłogowe	- Urząd Miasta - MKK Kędzierzyn-Koźle	- liczba nowo zakupionych autobusów niskopodłogowych
Zadanie 1.2.1. Zwiększenie liczby udogodnień dla seniorów w przestrzeni publicznej	- Urząd Miasta	- liczba nowych elementów małego krajobrazu umieszczonych w przestrzeni publicznej
Zadanie 1.2.2. Budowa tężni	- Urząd Miasta	- liczba nowych tężni
Zadanie 2.1.1. Zwiększenie dostępności tanich obiadów z dowozem	- MOPS - podmioty ekonomii społecznej	- liczba obiadów wydawanych dla seniorów - liczba obiadów dowożonych do domu dla seniorów
Zadanie 2.1.2. Zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania popołudniami oraz w soboty, niedziele i święta	- MOPS	- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania popołudniami oraz w soboty, niedziele i święta
Zadanie 2.1.3. Zwiększenie liczby miejsc w domach dziennego pobytu	- MOPS	- liczba miejsc w DDP - liczba osób objętych wsparciem DDP w ciągu roku
Zadanie 2.1.4. Zwiększenie liczby miejsc w mieszkaniach chronionych	- MOPS	- liczba miejsc dla seniorów w Mieszkaniach Chronionych - liczba seniorów objętych wsparciem Mieszkań Chronionych w ciągu roku
Zadanie 2.2.1. Warsztaty edukacyjno-wspierające dla opiekunów osób zależnych	- MOPS	- liczba zorganizowanych warsztatów - liczba uczestników warsztatów
Zadanie 2.2.2. Rozwój działań na rzecz zapewnienia usług	- MOPS	- liczba seniorów korzystających z usług

„pogotowia opiekuńczego” dla opiekunów niesamodzielných seniorów		„pogotowia opiekuńczego” dla opiekunów niesamodzielných seniorów - liczba godzin opieki zrealizowanej w ramach „pogotowia opiekuńczego”
Zadanie 2.2.3. Zapewnienie opieki wytchnieniowej opiekunom osób zależnych	- MOPS	- liczba seniorów objętych opieką w ramach zapewniania opieki wytchnieniowej - liczba godzin opieki zrealizowanej w ramach opieki wytchnieniowej
Zadanie 3.1.1. Rozszerzenie działań Miejskiej Rady Seniorów o faktyczne wykorzystanie funkcji inicjatywnej	- Urząd Miasta - Miejska Rada Seniorów	- liczba zgłaszanych inicjatyw
Zadanie 3.1.2. Włączenie seniorów w działalność na rzecz innych osób starszych w ramach programu „Senior dla seniora”	- MOPS - Urząd Miasta - organizacje pozarządowe - kościoły i związki wyznaniowe	- liczba seniorów zaangażowanych w pomoc wolontariacką w ramach programu „Senior dla seniora” - liczba seniorów objętych wsparciem wolontariuszy w ramach programu „Senior dla seniora”
Zadanie 3.1.3. Wsparcie rozwoju działań edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych realizowanych przez organizacje senioralne	- Urząd Miasta - MOPS - MOSiR - MBP - MOK - organizacje pozarządowe	- liczba wspartych działań edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych
Zadanie 3.2.1. Kontynuacja wydawania „Informatora seniora”	- MOPS	- liczba wydań „Informatora”
Zadanie 3.2.2. Utworzenie i finansowanie przez Gminę kwartalnika „Świat seniora”	- Urząd Miasta - MOPS	- liczba wydanych numerów kwartalnika
Zadanie 3.2.3. Kontynuowanie publikacji „Dodatku senioralnego” w lokalnym piśmie	- Urząd Miasta - MOPS	- liczba wydanych numerów pisma z dodatkiem dla seniorów
Zadanie 3.2.4. Utworzenie portalu „E-porada” dla seniora	- MOPS	- liczba utworzonych portali internetowych

Zadanie 3.2.5. Rozwój innych działań o charakterze informacyjnym i doradczym	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miasta - MOPS - MOSiR - MBP - MOK - organizacje pozarządowe - kościoły i związki wyznaniowe 	- liczba zrealizowanych inicjatyw
Zadanie 3.3.1. Rozwój działań edukacyjnych dotyczących problemów wiążących się ze starością	<ul style="list-style-type: none"> - MOPS - organizacje pozarządowe - kościoły i związki wyznaniowe 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zrealizowanych działań edukacyjnych - liczba odbiorców działań
Zadanie 3.3.2. Kontynuowanie i poszerzanie bieżących działań realizowanych na rzecz seniorów przez instytucje gminne	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miasta - MOPS - MOSiR - MBP - MOK 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zrealizowanych inicjatyw - liczba odbiorców działań
Zadanie 3.3.3. Kontynuowanie i rozwijanie działań w zakresie organizacji imprez okolicznościowych dla seniorów	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miasta - MOPS - MOSiR - MBP - MOK - organizacje pozarządowe - kościoły i związki wyznaniowe 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zrealizowanych imprez dla seniorów - liczba odbiorców działań
Zadanie 4.1.1. Wspieranie działań na rzecz utworzenia domu pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku w Kędzierzynie-Koźlu przez powiat kędzierzyńsko-kozielski	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miasta - MOPS 	- liczba zrealizowanych działań lobbingowych
Zadanie 4.1.2. Wspieranie działań realizowanych przez instytucje ochrony zdrowia na rzecz utworzenia zakładu opiekuńczo-leczniczego	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miasta - MOPS 	- liczba zrealizowanych działań lobbingowych
Zadanie 4.1.3. Wspieranie działań realizowanych przez instytucje ochrony zdrowia na rzecz zwiększenia zakresu pielęgniarstwa długoterminowego	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miasta - MOPS 	- liczba zrealizowanych działań lobbingowych
Zadanie 4.1.4. Lobbying w zakresie wprowadzenia szkoleń dla lekarzy podstawowej opieki	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miasta - MOPS 	- liczba zrealizowanych działań lobbingowych

zdrowotnej w zakresie wsparcia seniorów, w tym osób wymagających stałej opieki		
Zadanie 4.2.1. Kontynuacja i rozwój finansowej i pozafinansowej współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi w sferze polityki senioralnej	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miasta - organizacje pozarządowe - kościoły i związki wyznaniowe 	<ul style="list-style-type: none"> - realizowane formy współpracy - liczba wspartych organizacji pozarządowych - liczba wspartych zadań - kwota wsparcia w zł
Zadanie 4.2.2. Współpraca instytucji gminnych i organizacji pozarządowych na rzecz realizacji działań promujących międzypokoleniową integrację i poprawiających wizerunek osób starszych	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miasta - MOPS - MOSiR - MBP - MOK - organizacje pozarządowe - kościoły i związki wyznaniowe 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zrealizowanych inicjatyw - liczba odbiorców działań
Zadanie 4.3.1. Bieżące diagnozowanie potrzeb i oczekiwań osób starszych w odniesieniu do oferty miejskiej	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miasta - MOPS 	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzone działania diagnostyczne
Zadanie 4.3.2. Kształcenie kadr pomocy społecznej i innych realizatorów działań na rzecz osób starszych	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miasta - MOPS - MOSiR - MBP - MOK - organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób objętych kształceniem
Zadanie 4.3.3. Wdrażanie i upowszechnianie nowoczesnych technologii w realizacji usług społecznych	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miasta - MOPS - MOSiR - MBP - MOK - organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba wdrożonych nowoczesnych rozwiązań technologicznych

Źródło: Opracowanie własne.

3.3. Zgodność celów w zakresie polityki senioralnej Gminy Kędzierzyn-Koźle z celami unijnych i polskich dokumentów strategicznych

Cele strategiczne, a co za tym idzie cele operacyjne i zadania strategii *Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2019-2023* są zgodne z celami kluczowych unijnych, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych wytyczających cele i kierunki działań w sferze polityki społecznej, w tym senioralnej.

Poziom europejski

Unia Europejska nie przyjęła dotychczas strategii w zakresie polityki senioralnej. Niniejszy dokument wpisuje się w założenia *Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020*²³. *Strategia Europa 2020* wskazuje na trzy priorytety: 1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji, 2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej, 3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. Niniejszy dokument przyczyni się do realizacji priorytetu trzeciego w zakresie działań sprzyjających włączeniu społecznemu, przede wszystkim poprzez zmniejszenie zasięgu ubóstwa, bezdomności oraz włączenia społecznego osób starszych jako kategorii zagrożonej wykluczeniem.

Poziom krajowy

Strategia Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2019-2023 jest zgodna z założeniami *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*²⁴. Przyczyni się ona do realizacji celu szczegółowego II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony w zakresie dostępności do usług, w tym społecznych i zdrowotnych, poprzez rozwój usług opiekuńczych, promocję aktywności społecznej seniorów (w tym wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej) oraz rozwój teleopieki i innych nowoczesnych rozwiązań technologicznych poprawiających jakość życia osób starszych.

²³ *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf.

²⁴ Uchwała nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* (MP z 2017 r. poz. 260).

Strategia pomoże także w wypełnieniu założeń *Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020*²⁵, szczególnie w zakresie wdrożenia celu szczegółowego 2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych poprzez rozwój edukacji osób starszych, aktywności społecznej, w tym wolontariatu, tworzenie warunków do rozwoju partycypacji społecznej osób starszych oraz zwiększenie dostępności oraz podniesienie jakości usług społecznych adresowanych do osób starszych.

Strategia *Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2019-2023* wesprze wdrożenie, w skali lokalnej, *Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji*²⁶. Strategia przyczyni się do realizacji celu operacyjnego 5. Seniorzy – bezpieczni, aktywni i potrzebni poprzez działania zbieżne z zaplanowanymi w priorytecie III. Aktywna integracja w społeczności lokalnej w zakresie rozwoju usług opieki społecznej dla osób starszych oraz przede wszystkim priorytecie IV. Bezpieczeństwo i aktywność osób starszych, do których należą: działania na rzecz rozwoju aktywności społecznej osób starszych oraz rozwoju systemu opieki nad osobami w podeszłym wieku (poprzez poszerzanie oferty miejsc w domach dziennego pobytu, rozwój usług dowożenia posiłków oraz oferty mieszkań chronionych).

Niniejsza strategia w pełni wpisuje się w *Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014–2020*²⁷, które są kluczowym dokumentem wytyczającym polską politykę senioralną. Przyczyni się do realizacji celów w następujących obszarach:

- Zdrowie i samodzielność – w odniesieniu do realizacji priorytetu rozwoju usług społecznych i opiekuńczych dostosowanych do potrzeb osób starszych w zakresie: rozwoju usług społecznych dostosowanych do potrzeb oraz możliwości osób starszych, zapewnienia odpowiedniej opieki nad osobami o ograniczonej samodzielności poprzez rozwój usług opiekuńczych, wdrażania systemu teleopieki oraz wykorzystywania

²⁵ Uchwała Nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (MP z 2013 r. poz. 640).

²⁶ Uchwała Rady Ministrów nr 165 z dnia 12 sierpnia 2014 r. w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji” (MP z 2014 r. poz. 787).

²⁷ *Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014–2020*, Załącznik do uchwały nr 238 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2013 r. (MP z 2014 r. poz. 118).

innowacyjnych technologii w ułatwieniu organizacji opieki dla osób starszych oraz stworzenia systemów wsparcia dla opiekunów nieformalnych;

- Bezpieczeństwo – w zakresie realizacji priorytetu zapewnienia bezpieczeństwa osób starszych i przeciwdziałania stosowanym wobec nich nadużyciom, przede wszystkim poprzez działania o charakterze edukacyjnym;
- Przestrzeń i miejsce zamieszkania – w odniesieniu do realizacji celu przestrzennego planowania architektonicznego dostosowanego do wszystkich (projektowanie uniwersalne) i z uwzględnieniem potrzeb różnych grup wieku (w tym osób starszych);
- Aktywność edukacyjna, społeczna i kulturalna osób starszych. W obszarze aktywności edukacyjnej strategia zrealizuje priorytet rozwoju oferty edukacyjnej dla osób starszych w obszarach zgodnych z potrzebami, w tym edukacji zdrowotnej, obywatelskiej i w zakresie nowych technologii oraz priorytet wspierania rozwoju systemowych rozwiązań dla organizacji różnych form uczenia się osób starszych, w tym ruchu Uniwersytetów Trzeciego Wieku. W obszarze aktywności w zakresie kultury przyczyni się do realizacji celów dotyczących podnoszenia kompetencji kulturowych, integrowania działań instytucji i organizacji oraz promowania animacji kulturalnej. W obszarze aktywności społecznej niniejszy dokument wesprze realizację priorytetu rozwoju aktywności obywatelskiej osób starszych oraz wolontariatu seniorów;
- Relacje międzypokoleniowe – w zakresie realizacji celu budowy solidarności pokoleń jako normy kierunkowej w społeczeństwie, polityce społecznej, kulturze oraz na rynku pracy.

Poziom regionalny – województwo opolskie

Strategia *Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2019-2023* przyczyni się do wypełnienia założeń wytyczanych w dokumentach strategicznych województwa opolskiego. Odnieść się w tym kontekście należy do *Wojewódzkiej Strategii w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2016-2025* oraz *Programu Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim do 2020 roku „Opolskie dla rodziny”*.

Niniejsza strategia wdraża pomysły *Wojewódzkiej Strategii w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2016-2025*²⁸ określone w celu strategicznym 2. Opolski model wsparcia i aktywizacji seniorów. Wpisuje się we wszystkie trzy cele operacyjne: 1. Rozwój usług senioralnych, 2. Zwiększenie udziału osób starszych w życiu społecznym – aktywny udział w działaniach instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, wolontariacie, 3. Zwiększenie świadomości społecznej i zmiana postaw wobec problemów starości i starzenia się. Wesprze zatem ich realizację na poziomie lokalnym – Gminy Kędzierzyn-Koźle.

Strategia *Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2019-2023* wspomogą wykonanie *Programu Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim do 2020 roku „Opolskie dla rodziny”*²⁹ poprzez wdrożenie założeń pakietu IV. Złota jesień, którego celem jest zwiększenie dostępu do różnego rodzaju usług dla osób starszych, aktywizacja seniorów oraz podniesienie kompetencji cyfrowych osób w wieku 50+.

Strategia *Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2019-2023* przyczyni się również do realizacji założeń *Strategii Rozwoju Subregionu Kędzierzyńsko-Kozielskiego do roku 2020*³⁰. Subregion tworzą powiaty: kędzierzyńsko-kozielski i strzelecki, a także miasta i gminy: Bierawa, Cisek, Jemielnica, Kędzierzyn-Koźle, Leśnica, Pawłowiczki, Polska Cerekiew, Reńska Wieś, Strzelce Opolskie, Ujazd i Zawadzkie. Niniejszy dokument wesprze wypełnienie założeń celu strategicznego 6. Budowa zintegrowanego systemu wyspecjalizowanych usług publicznych w obszarach zabezpieczenia społecznego, opieki senioralnej, ochrony zdrowia. Wspomogą w szczególności realizację celu operacyjnego 6.2. Profesjonalne usługi społeczne – opieka nad osobami starszymi poprzez tworzenie mieszkań chronionych i miejsc w domach dziennego pobytu oraz celu operacyjnego 6.4. Aktywny senior, poprzez działania na rzecz wzmocnienia aktywności edukacyjnej, społecznej, kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej osób starszych.

²⁸ *Wojewódzka Strategia w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2016-2025*, <http://www.opolskie.pl/wp-content/uploads/2016/05/STRATEGIA-POLITYKI-SPOLECZNEJ-2016-2025.pdf>.

²⁹ *Program Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim do 2020 roku „Opolskie dla rodziny”*, <http://dlaRodziny.opolskie.pl/wp-content/uploads/2017/10/Program-Opolskie-dla-Rodziny-OST.pdf>.

³⁰ *Strategia Rozwoju Subregionu Kędzierzyńsko-Kozielskiego do roku 2020*, http://www.subregionkk.pl/images/files/KKSOF_STRATEGIA.pdf.

Poziom lokalny

Strategia *Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2019-2023* przyczyni się do realizacji założeń *Strategii Rozwoju Powiatu Kędzierzyńsko-Kozielskiego do 2022 roku*³¹, szczególnie w odniesieniu do celu 1.5. Poprawa zdrowia społecznego oraz rozwój usług pro-rodzinnych i pro-senioralnych .

Założenia niniejszego dokumentu wpisują się również w cele formułowane w *Strategii rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Kędzierzyńsko-Kozielskiego na lata 2016-2022*³², szczególnie w cel III. Rozwój systemu wspierania osób starszych, długotrwale lub ciężko chorych, głównie poprzez rozwój usług opiekuńczych, opieki w domach dziennego pobytu, mieszkaniach chronionych, a także rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz zapewnienia opieki seniorom.

Strategia *Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2019-2023* wpisuje się wesprze realizację założeń *Strategii Rozwoju Miasta Kędzierzyn-Koźle na lata 2014-2020*³³, szczególnie w zakresie celu strategicznego 3. Przedsiębiorczy i zintegrowani mieszkańcy, odnośnie rozwoju aktywności społecznej i obywatelskiej seniorów oraz celu strategicznego 4. Atrakcyjne miejsce zamieszkania, w aspekcie rozwoju infrastruktury przystosowanej do potrzeb seniorów i promocji zdrowego stylu życia seniorów.

Niniejsza strategia jest kompatybilna z *Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2020 w Kędzierzynie-Koźlu*³⁴. Dokument realizuje kluczowe założenia *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych* w odniesieniu do seniorów w obszarach wytyczonych we wszystkich czterech celach strategicznych:

- W zakresie celu strategicznego 1. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzinie – w sferze przeciwdziałania przemocy w rodzinach seniorów;

³¹ *Strategia Rozwoju Powiatu Kędzierzyńsko-Kozielskiego do 2022 roku*, <http://bip.powiat.kedzierzyn-kozle.pl/download/attachment/17498/strategia-rozwoju-powiatu-kedzierzynsko-kozielskiego-do-2022-roku.pdf>.

³² *Strategia rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Kędzierzyńsko-Kozielskiego na lata 2016-2022*, <http://www.kkozle.naszepcpr.pl/pliki/plik/psrps-kedzierzyn-kozle-2601-1470120004.pdf>.

³³ *Strategia Rozwoju Miasta Kędzierzyn-Koźle na lata 2014-2020*, http://www.kedzierzynkozle.pl/sites/default/files/strategia_rozwoju_miasta.pdf.

³⁴ *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2020 w Kędzierzynie-Koźlu*, [file:///D:/Temp/u_161_z%C5%82\(1\).pdf](file:///D:/Temp/u_161_z%C5%82(1).pdf).

- W odniesieniu do celu strategicznego 2. Integracja grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym: bezrobotnych, ubogich i uzależnionych – poprzez integrację i wsparcie świadczeniowe rodzin seniorów zagrożonych ubóstwem, wykluczeniem i uzależnieniami;
- W zakresie celu strategicznego 3. Poprawa jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych – w zakresie:
 - przeciwdziałania izolacji i wykluczeniu społecznemu ludzi starszych, przez monitorowanie sytuacji seniorów, rozwój sieci placówek wsparcia seniorów, rozwój działań informacyjnych i edukacyjnych, wolontariatu, kształcenia ustawicznego i obchody Dni Seniora,
 - integracji i aktywizacji osób z ograniczoną samodzielnością, poprzez likwidację barier architektonicznych dla osób z ograniczoną sprawnością ruchową oraz tworzenie przestrzeni publicznych dedykowanych seniorom,
 - poszerzenia i poprawy jakości usług dla seniorów, dzięki modernizacji placówek wsparcia dziennego i rozwojowi usług opiekuńczych;
- W odniesieniu do realizacji celu strategicznego 4. Partnerstwo na rzecz rozwoju współpracy z organizacjami pozarządowymi, poprzez wzmocnienie aktywizacji społecznej i obywatelskiej seniorów oraz rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi zrzeszającymi seniorów.

3.4. Realizacja działań. Monitoring i ewaluacja

Strategia *Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2019-2023* przygotowana została w 2018 roku i będzie wdrażana w okresie 2019-2023.

Strategia realizowana będzie bezpośrednio przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i jego jednostki organizacyjne, jak: domy dziennego pobytu oraz Mieszkania Chronione, inne instytucje Gminy Kędzierzyn-Koźle: Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejski Ośrodek Kultury, Miejską Bibliotekę Publiczną, Miejski Zakład Komunikacyjny, a także organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, kościoły i związki wyznaniowe oraz społeczność lokalną.

Na określenie ram finansowych dokumentu znaczący wpływ mają horyzont czasowy strategii, jak też wielość zadań i podmiotów realizujących te zadania. Uniemożliwia to precyzyjne określenie źródeł i wysokości funduszy przeznaczonych na realizację polityki senioralnej w poszczególnych latach. Podejmowane działania finansowane będą przede wszystkim z budżetu Gminy Kędzierzyn-Koźle, uzupełniająco z budżetu centralnego oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Zadania realizowane przez podmioty non-profit finansowane będą także z ich własnych środków. Organizacje pozarządowe, a także kościoły i związki wyznaniowe, korzystać mogą z wsparcia finansowego Gminy na inicjatywy senioralne w ramach zlecenia realizacji zadań publicznych w trybie konkursowym oraz tzw. małych grantów, środki uzyskiwać mogą również w ramach budżetu obywatelskiego czy inicjatywy lokalnej. Na budżet wybranych zadań złożą się też wpływy z opłat od beneficjentów. Podejmowane będą działania na rzecz pozyskania środków zewnętrznych, w tym Unii Europejskiej, w ramach konkursów na realizację projektów w zakresie przewidzianym przez strategię.

Integralną częścią strategii jest wewnętrzny system monitorowania i ewaluacji postępów we wdrażaniu zadań oraz osiągnięciu założonych celów, a w konsekwencji realizacji misji. Dokument *Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2019-2023* podlega systemowi monitoringu i ewaluacji powiązanego z systemem wdrażania, który obejmuje monitoring, czyli system zbierania i selekcjonowania informacji oraz ewaluację, czyli system oceny i interpretacji zgromadzonego materiału.

Istotą monitoringu jest gromadzenie, opracowywanie i przekazywanie informacji. Proces ten polegał będzie na systematycznym obserwowaniu prowadzonych działań, ich efektów oraz zmian sytuacji społecznej zachodzącej w procesie realizacji poszczególnych zadań. Do analizy używane będą zdefiniowane w strategii wskaźniki realizacji zadań (przedstawione w tabeli 9., w rozdz. 3.2.). Jako rok bazowy dla porównań przewidziany został rok 2018. Monitoring prowadzony będzie w trybie ciągłym i obejmował będzie: zbieranie danych i informacji, analizę zebranych danych i informacji, coroczną ocenę wyników, a także ewentualną korektę realizowanych działań.

Ewaluacja koncentruje się natomiast na ocenie rezultatów realizacji poszczególnych elementów strategii, przy czym kryteriami oceny są wskaźniki realizacji zadań strategii,

rozwiązywanie problemów (wyzwań przyjętych w strategii) oraz realizacja misji społecznej Gminy. Ewaluacja dostarcza nam więc wiarygodnych i przydatnych informacji pozwalających na ocenę zrealizowanych działań i zaplanowanie zmian. Całościowa ewaluacja dokumentu przeprowadzona zostanie w roku 2023 i związana będzie z rozpoczęciem prac nad kolejnym dokumentem strategicznym.

Prawidłowe wdrażanie strategii, prowadzenie monitoringu i ewaluacji wymaga współpracy wszystkich podmiotów wskazanych jako realizatorzy zadań. Dla zapewnienia bieżącego współdziałania instytucji i organizacji w realizacji zadań, wymiany informacji, zbierania i przetwarzania danych oraz prowadzenia monitoringu i ewaluacji Prezydent Miasta Kędzierzyn-Koźle powoła zespół ds. wdrażania strategii polityki senioralnej, w którego skład wejdą przedstawiciele instytucji i organizacji realizujących zadania zaplanowane w dokumencie.

Zakończenie

Dokument *Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2019-2023* jest kluczowym dokumentem strategicznym Gminy Kędzierzyn-Koźle w sferze polityki wobec seniorów i dla seniorów – wytycza misję Gminy w tym zakresie, kluczowe cele i zadania przewidziane do realizacji w latach 2019-2023. Stanowi fundament planowania działań w sferze wsparcia osób starszych, które przyczynią się do rozwiązania najdotkliwszych dla nich problemów społecznych, zaspokojenia najważniejszych potrzeb, a co za tym idzie poprawy jakości życia.

Strategia kreuje miejską politykę o charakterze horyzontalnym, łączącą różnego typu działania w sferze pomocy społecznej, edukacji, kultury, sportu i rekreacji, ochrony zdrowia, aktywizacji społecznej i samoorganizacji adresowane do jasno sprecyzowanego beneficjenta czy adresata – seniora. Realizując zadania w różnych obszarach polityki społecznej ma zapewnić mu możliwość godnego i aktywnego starzenia się.

Strategia przygotowana została w oparciu o bogaty materiał empiryczny, a kluczowe problemy społeczne, potrzeby, wyzwania przedyskutowane zostały w ramach spotkań warsztatowych. Wypracowano na nich również propozycje działań. Pozwoliło to na uwzględnienie różnorodnych głosów, opinii i pomysłów, i przyczyniło się do przygotowania dokumentu w sposób kompleksowy odpowiadającego na potrzeby najstarszych mieszkańców Gminy Kędzierzyn-Koźle.

Polityka senioralna w Gminie Kędzierzyn-Koźle na lata 2019-2023 dotyczy przede wszystkim działań podejmowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, ale integruje także działania innych miejskich instytucji, a także organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej dla zapewnienia warunków godnego i aktywnego starzenia się. Wpisując się w cele wytyczane przez regionalne, krajowe i unijne dokumenty w sferze społecznej przyczyni się w skali lokalnej – Gminy Kędzierzyn-Koźle – do realizacji tych postulatów i w jeszcze większym zakresie stanie się gminą przyjazną seniorom.